

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKI KANTON
ŽUPANIJSKI / KANTONALNI SUD U MOSTARU
Broj: 07 0 K 021331 23 K 2
Mostar, 07.07.2023. godine**

U IME FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Županijski/ Kantonalni sud u Mostaru, u vijeću sastavljenom od sutkinje Daniele Dalipagić Rizvanović, kao predsjednika vijeća, sutkinja Neri Mišetić i Nade Hamović-Kovačević, kao članova vijeća, i uz sudjelovanje Marije Mišura kao zapisničara, u kaznenom postupku protiv optuženog Dragana Milanović, zastupanog po branitelju Draganu Barbarić, odvjetniku iz Mostara., zbog kaznenog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 142. preuzetog Kaznenog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, u svezi sa člankom 22. istog Zakona (u daljem tekstu KZ SFRJ), po optužnici Županijskog tužiteljstva Hercegovačko-neretvanske županije/ Kantonalnog tužilaštva Hercegovačko-neretvanskog kantona broj T07 0 KTRZ 0002349 21 3 od 11.05.2022. godine, koja je potvrđena od strane suca za prethodno saslušanje ovoga suda dana 16.05.2022. godine, te izmijenjena od strane tužitelja na glavnoj raspravi dana 02.12.2022. godine, pa je, nakon održane javne glavne rasprave u ponovljenom postupku dana 07.07.2023. godine, na kojoj je bio prisutan županijski tužitelj S. P., optuženi Dragan Milanović i branitelj optuženog Dragan Barbarić, odvjetnik iz Mostara, donio i istog dana, u prisustvu tužitelja i optuženog osobno, javno objavio:

P R E S U D U

Optuženi:

DRAGAN MILANOVIĆ, sin V. i P., rođ. R., rođen .... godine u Č., JMBG: ..., nastanjen u Č..., umirovljenik, završio srednju školu, oženjen, otac troje djece, srednjeg imovnog stanja, služio vojsku u Beogradu i Novom Sadu, sudionik rata u BiH, ima čin rezervnog vojnog starješine satnik, vodi se u vojnoj evidenciji VE Č., odlikovan ratnim odličjem "Trolist", po narodnosti Hrvat, državljanin BiH i RH, ranije neosuđivan

Na temelju članka 299. točka c) Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine,

Oslobađa se od optužbe

Da je:

Za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, te za vrijeme oružanog sukoba između Hrvatskog vijeća obrane i Armije RBiH, kao pripadnik Hrvatskog vijeća obrane PPN „Ludvig Pavlović“ postupao suprotno odredbi člana 3. st. 1. tač. c) i člana 33. stav 2. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, koja zabranjuje povrede ličnog dostojanstva i naročito uvrjedljive i ponižavajuće postupke, među kojima i prisilni nestanak osoba te pljačkanje imovine stanovništva tako što je:

Dana 21.07.1993. godine ili približno toga datuma, u logoru „Gabela“ u Čapljini u kojem je bio zatvoren civil bošnjačke nacionalnosti M. Z., a nakon što je izvršeno njegovo ispitivanje u logoru „Gabela“, prema istom nečovječno postupao, vršeći povredu njegovog ličnog dostojanstva i ponižavajući ga i pljačkao imovinu stanovništva na način da ga je sa njemu poznatim pripadnikom Hrvatskog vijeća obrane izveo iz logora Gabela, a zatim ga odveo u selo G. kod P., gdje se nalazila njegova supruga H. Z. od koje su tražili novac u iznosu od 2.500,00 DM kako bi navodno omogućili M. Z. odlazak u inostranstvo, pa je H. Z. postupajući u strahu za suprugov život im predala novac u iznosu od 2500,00 DM, da bi nakon toga sjeli u automobil i odvezli oštećenog M. Z. u njima poznatom pravcu, od kada se oštećenom M. Z. gubi svaki trag.

Dakle, da bi kao saizvršilac, kršeći pravila međunarodnog humanitarnog prava za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini nečovječno postupao prema civilu i pljačkao imovinu stanovništva,

Čime bi počinio kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 142. preuzetog Kaznenog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, u vezi sa člankom 22. istog Zakona.

Na temelju članka 212. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, oštećeni E. Z. se upućuje da imovinskopravni zahtjev može ostvarivati u parničnom postupku.

Na temelju članka 203. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, optuženi se oslobađa plaćanja troškova kaznenog postupka iz čl. 199. st. 2. tč. a) do f) toga zakona, kao i nužnih izdataka optuženog i nužnih izdataka i nagrade branitelja, te isti padaju na teret proračunskih sredstava.

O b r a z l o ž e n j e

Županijsko tužiteljstvo Hercegovačko-neretvanske županije/ Kantonalno tužilaštvo Hercegovačko-neretvanskog kantona je podiglo optužnicu protiv optuženog Dragana Milanovića broj T07 0 KTRZ 0002349 21 3 od 11.05.2022. godine, zbog kaznenog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 142. preuzetog KZ SFRJ, u vezi sa člankom 22. istog Zakona, koja je potvrđena od strane suca za prethodno saslušanje ovoga suda dana 16.05.2022. godine. Predmetnu optužnicu je temeljem čl. 290. ZKP FBiH tužitelj izmijeniona glavnoj raspravi dana 02.12.2022. godine.

Presudom ovoga suda broj 07 0 K 021331 22 K od 20.12.2022. godine optuženi Dragan Milanović je temeljem čl. 299. tč. c) ZKP FBiH oslobođen od optužbe da je počinio kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 142. preuzetog KZ SFRJ, u vezi sa člankom 22. istog Zakona, koja presuda je ukinuta rješenjem Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 07 0 K 021331 23 Kž od 09.05.2023. godine i predmet vraćen ovome sudu na ponovno suđenje.

U ponovljenom postupku ovaj sud je shodno čl. 331a. st. 2. ZKP FBiH za osnovu uzeo raniju optužnicu (s učinjenim izmjena od strane tužitelja dana 02.12.2022. godine), kod koje je tužitelj ostao jer u ponovljenom postupku nije imao novih izmjena, a ostao je i kod svojih ranijih navoda. Obrana je po branitelju optuženog u ponovljenom postupku je izrijeckom istakao da obrana ostaje kod svih prigovora koji su ranije iznijeti (u ranijem postupku), radi čega je sud sve ranije prigovore ponovno razmatrao, uz one iznesene na glavnoj raspravi u ponovljenom postupku.

Tijekom provedenog postupka sud je shodno odredbi čl. 331a. st. 4. ZKP FBiH prihvatio i pročitao sve ranije izvedene dokaze, a na kakav koncept izvođenja dokaza optužba i obrana nisu imali primjedbi.

Tako je izvršen uvid i pročitani su iskazi sljedećih svjedoka, kao dokaza optužbe sa zapisnika sa ročišta za glavnu raspravu dana 17.11.2022. godine: E. Z., Z. Š. i M. Š.

Izvršen je uvid i pročitani su zapisnik Županijskog tužiteljstva HNŽ broj KT. 1103/04 od 29.04.2004. godine o saslušanju svjedokinje Z. Š. (DT-1), prethodno korišten prilikom direktnog ispitivanja i pobijanja iskaza te svjedokinje na glavnoj raspravi, te uloženi kao dokazni materijal u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBiH, u dijelu kako je isti prezentiran u ranijem postupku. Iz istog razloga izvršen je uvid i čitanje dokaza kako je isti prezentiran u ranijem postupku koji je priložen je kao dokazni materijal - iskaz svjedoka M. Š., Županijskog tužiteljstva HNŽ broj KT. 1103/04 od 05.08.2005. godine (DT-2).

Izvršen je uvid i čitanje dokaza optužbe – zapisnika pročitanih u smislu čl. 288. st. 2. ZKP FBiH, radi se o iskazima svjedoka R. Š., J. Z., H.Z. i A. L. Izvršen je uvid i čitanje izvoda iz matične knjige umrlih: izvadak iz matične knjige umrlih za R. Š. Grad Čapljina - Matični ured broj: 02-10-IV-1278/22 od 04.11.2022. godine (DT-3), izvod iz matične knjige umrlih za J. Z. Matični ured Grada Mostara broj ... od 22.04.2019. godine (DT-4), izvod iz matične knjige umrlih za H.Z. Matični ured Grada Mostara broj: ... od 22.04.2019. godine (DT-5) i izvod iz matične knjige umrlih za A. L. Matični ured Grada Mostara broj: ... od 22.04.2019. godine (DT-6), ti svjedoci su prije termina održavanja glavne rasprave preminuli, tako da nisu mogli biti ispitani na glavnoj raspravi, radi čega je primijenjen izuzetak od neposrednog izvođenja dokaza i pročitani su njihovi iskazi iz istrage sačinjeni od strane Županijskog tužiteljstva HNŽ, pa je tako izvršen uvid i čitanje iskaza sa: zapisnika o saslušanju svjedoka R. Š. broj: T07 0 KTRZ 0002349 10 od 24.10.2018. godine (DT-7), zapisnika o saslušanju svjedoka J. Z. broj: Kt 1103/04 od 07.10.2005. godine (DT-8), zapisnika o saslušanju svjedoka – oštećene H.Z. broj: Kt. 1103/04 od 05.01.2006. godine (DT-9), te zapisnika o saslušanju svjedoka A. L. broj: Kt. 1103/04 od 26.09.2005. godine (DT-10).

Izvršen je uvid i čitanje materijalnih dokaza optužbe, i to sljedeće materijalne dokumentacije: Odluka o proglašenju ratnog stanja objavljena u „Službenom listu RBiH“ broj 7 od 20. lipnja 1992. godine (DT-11), Uredba sa zakonskom snagom o oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljena u „Službenom listu RBiH“ broj 4 od 20.

svibnja 1992. godine (DT-12), Odluka o uspostavi Hrvatske zajednice Herceg-Bosna od 18.11.1991. godine objavljena u „Narodnom listu HR- HB“ broj 1 iz rujna 1992. godine (DT-13), Odluka o formiranju Hrvatskog vijeća odbrane broj 2/92 od 08.travnja 1992. godine objavljena u „Narodnom listu HZ-HB“ broj 1 iz rujna 1992. godine (DT-14), Odluka o ukidanju ratnog stanja objavljena u „Službenom listu Republike Bosne i Hercegovine“ broj 50 od 28. prosinca 1995. godine (DT-15), informacija oznaka „A“ Odjela obrane, Sektor sigurnosti broj: 02-4-1-1351/93 od 20.09.1993. godine (DT-16), službena zabilješka Hrvatskog vijeća odbrane, Odjel sigurnosti, Sektor sigurnosti, broj 02-4-1-1073/93 od 30.07.1993. godine (DT-17), potvrda 60. desantno-gardijske bojne „Ludvig Pavlović“ uredba broj 1744-08/07-96-96 od 31.01.1996. godine (DT-18), ukaz o dodjeli časničkih činova u Oružanim snagama HR-HB, Zapovjedništvo Mostar, PPN Ludvig Pavlović Čapljina, Predsjedničko vijeće, uredba broj P-UK-014/95 od 28.02.1995. godine (DT-19), ukaz o promaknuću časničkih činova u oružanim snagama HR-HB, Glavni stožer 60. brigada „Ludvig Pavlović“ uredba broj 07-01-96-1 od 19.03.1996. godine Ministarstva odbrane HR-HB (DT-20), podaci za M. Z., Instituta za nestale osobe BiH broj 03/1-40-2-898/19 od 24.04.2019. godine (DT-21), personalni karton časnika Dragana Milanovića (DT-22), izvod iz kaznene evidencije za Dragana Milanovića MUP HNŽ, Uprava policije, PU Čapljina, broj 02-02/6-03-02-762/22 od 05.04.2022. godine (DT-23).

Branitelj optuženog je prigovorio dokazu optužbe- službena zabilješka Hrvatskog vijeća odbrane, Odjel sigurnosti, Sektor sigurnosti, broj 02-4-1-1073/93 od 30.07.1993. godine (DT-17), navodeći da službena zabilješka ne može biti nikakav dokaz. Ovaj sud smatra prednji prigovor branitelja optuženog osnovanim, u kontekstu činjenice da u tome aktu nije naznačeno od strane koga je sačinjen (sadrži neke inicijale), niti sadrži potpis neke osobe. Pored toga i sadržajno gledajući taj dokaz nema značaja za predmetni postupak, jer ne pruža bilo kakve konkretne podatke, već uopćeno govori o stanju u logoru „Gabela“ i ponašanju prema zatvorenicima, a kakve okolnosti potpuno jasno proizlaze iz iskaza ispitanih svjedoka koji su bili zatvorenici u to vrijeme.

Izvršen je uvid i čitanje iskaza svjedoka M. M. sa ročišta za glavnu raspravu dana 20.12.2022. godine, te u iskaz koji je u svojstvu svjedoka dao i optuženi Dragan Milanović. Izvršen je uvid i čitanje zapisnika koji je u smislu čl. 288. st. 2. ZKP FBiH branitelj optuženog pročitao, drugi iskaz iz istrage (onaj koji nije već pročitao tužitelj) svjedokinje H.Z. sa zapisnika o saslušanju svjedoka Županijskog tužiteljstva HNŽ broj KTA: 27/2000 od 01.06.2004. godine (DO-3).

Izvršen je uvid i čitanje u zapisnike predane kao dokazni materijal od strane obrane shodno načinu kako su oni korišteni u ranijem postupku, to su zapisnici o saslušanju svjedoka E. Z. Županijskog tužiteljstva HNŽ broj T07 0 KTRZ 0002349 10 od 23.10.2018. godine (DO-1) i broj Kt-1103/04 od 05.01.2006. godine (DO-2), korišteni prilikom unakrsnog ispitivanja i pobijanja iskaza tog svjedoka na glavnoj raspravi, nakon čega su priloženi kao dokazni materijal, u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBiH.

Izvršen je uvid i čitanje materijalnog dokaza obrane - presuda suda Bosne i Hercegovine broj: S1 1 K 14269 13 Kžk od 24.01.2014. godine (DO 4) u odnosu na činjenicu iz točke 6. izreke presude iz koje je vidljivo da je N. A. oglašen krivim što je neutvrđenog dana u mjesecu augustu 1993. godine iz logora Gabela izveo H. D. kome se kasnije potpuno izgubio svaki trag, a relevantnost takvog dokaza obrana vidi u činjenici da je svjedok E.Z. naveo da je u 10. mjesecu 1993. godine sreo H. D. koji mu je pričao da je vidio leš njegovog oca.

Izvršen je uvid i čitanje materijalnih dokaza obrane: naredba o provođenju istrage Županijskog Tužiteljstva HNŽ, broj: T07 0 KTRZ 0002349 21 3 od 22.09.2021. godine (DO-5), naredba o provođenju istrage Županijskog tužiteljstva HNŽ broj: KT 1103/04 od 01.06.2004. godine (DO-6), naredba o obustavljanju istrage protiv osumnjičenog V. P. Županijskog Tužiteljstva HNŽ broj: T07 0 KTRZ 0002349 10 od 15.10.2019. godine, i naredba o sprovođenju istrage Tužiteljstva BiH- Poseban odjel za Ratne zločine broj KTRZ 172/06 od 22.12.2006. godine. Sud ne nalazi relevantnim dokaze koji se odnose na vođenu istragu, jer to da je istraga vođena i u odnosu na osumnjičenog V. P. pa obustavljena, nema suštinskog značaja za konkretni postupak protiv optuženog Dragana Milanović, a značaja nema niti činjenica da se u jednom dijelu istrage vođene protiv Dragana Milanovića sumnjičio za isto kazneno djelo, ali sa posljedicom u vidu usmrćivanja M. Z. Predmet konkretnog postupka određuje potvrđena, odnosno na glavnoj raspravi izmijenjena optužnica, a ne ono što se ispitalo u vođenoj istrazi.

U ponovljenom postupku, imajući u vidu da je u ranijem postupku obrana spominjala izvjesna saznanja osobe A. P. u smislu da je u vremenu nakon vremena izvršenja djela vidio M. Z., a kojem dokazu se tada tužitelj nije protivio, ovaj sud je preispitujući svoje stavove povodom ukidnog rješenja drugostupanjskog suda, pozvao i kao dokaz suda ispitao tog svjedoka, radi provjere o kakvim saznanjima se radi.

U provedenom dokaznom postupku izvedeni su dokazi sadržaja kako to slijedi, a koje je sud pri donošenju odluke ocijenio pojedinačno i u međusobnoj svezi.

Sud nalazi da su iskazi svjedoka H.Z. i A. L. odlučni dokazi u konkretnom postupku, jer se radi o iskazima jedinih očevidaca predmetnog događaja.

U svom iskazu danom na zapisnik o saslušanju svjedoka Županijskog tužiteljstva HNŽ broj: Kt. 1103/04 od 05.01.2006. godine, koji iskaz je pročitao kao dokaz optužbe, svjedokinja H.Z. je navela da je prije rata živjela u svojoj kući u selu R., općina Čapljina., sa članovima obitelji - suprugom M. Z., koji je rođen ... godine, njihova dva sina i svjedokinjinom svekrvom, sve do dana 18.07.1993. godine kada su u selo došli pripadnici HVO-a i odatle ih protjerali. Prethodnog dana, 17.07.1993. godine, u selo je došao, kako su pričali, I. M., pripadnik HVO-a, koga ona tada nije vidjela, ali je on svo stanovništvo bošnjačke nacionalnosti obavijestio da se žene, starci i djeca moraju spakirati i nakon toga napustiti kuće i selo i da se dana 18.07.1993. godine u 14,00 sati moraju okupiti u njihovo selo na mjesto zv. „mejdan“. Oni su se tada prepali i u velikoj žurbi spremili i okupili na tom mjestu. Tu je bila svjedokinja, njen suprug M. i svekrva. Stigao je kamion koji je vozio vojnik HVO-a, zv. „Č.“, a njemu je bilo ime N. i on je porijeklom iz Č. Tada su ih natjerali da se popnu na kamion i njih oko 50 osoba, uglavnom žena, djece i staraca, odveo u Gradinu kod Počitelja. Tu su vojnici HVO-a naredili da se nitko ne smije udaljavati, a da će muškarce odvesti u logor, što se sutradan zaista i desilo tako da su muškarce odveli u logor među kojima i svjedokinjinog supruga M. Rekli su im da ih vode u logor Gabela. Tih dana ona je saznala za smrt svoga starijeg sina I. Z. koji je imao 26 godina i poginuo je kao pripadnik Armije R BiH, a njen mlađi sin E., dan prije njihovog dolaska u Gradinu je uhapšen i prebačen u logor Gabela. Dva dana nakon odvođenja svjedokinjinog muža u logor javila joj je Dž. B. koja je umrla otprilike dvije godine prije davanja iskaza svjedokinje, da svjedokinja traže dvojica vojnika HVO-a koji su došli jednim plavim putničkim automobilom i koji su dovezli njenog supruga M., da bi ona trebala doći i ponijeti novac. Tom prilikom Dž. joj je rekla da su njenoga muža M. Z. dovezli tim autom Dragan Milanović, koga je ona dobro

poznavala jer je bio njihov komšija i V.P. koga je Dž. jako dobro poznavala i znala je točno da je to on. Kada je pošla na to mjesto Dž. joj je rekla da je M. poručio da pozove i A. i M. L., te da bi i oni trebali ponijeti novac kako bi se pomoglo njihovim zatvorenim sinovima. Tom prilikom Dž. joj je rekla da je taj V. P. sin od S. P., koga su djeca nazivala nadimkom „B. b.“. Kada je to saopštila A. i M. L., M. je odbio da pođe jer ga je bilo strah, a A. L. je pošao sa njom do mjesta gdje su ih čekali Dragan, V. i njen suprug. Po dolasku vidjela je da su došli plavim putničkim vozilom, i to Dragan Milanović, koga je poznala i taj drugi čovjek za koga joj je rečeno da je V. P., a isti je bio izrazito visok i nosio je crnu uniformu sa crnom kapom u obliku kačketa i stajali su pored tog vozila. Svjedokinja je tada razgovarala sa tim V. P. koji je bio pored njenog supruga. M. joj je rekao da mu traže 3.000 maraka da mu osiguraju garantno pismo za odlazak u inozemstvo i da im ona treba dati taj novac. Dragan Milanović koga je od ranije poznavala, on je sin V. iz O., tada je imao oko 23 do 25 godina, jako su se dobro poznavali, a do tada su se slagale njihove obitelji. Suprug M. joj je rekao da preda novac i ona je, prije nego što je otišla po A. i M.L., izdvojila 3.000 maraka jer je bilo strah da to čini pred njima, a novac joj bio sakriven ispod odjeće. Brojeći novac koji je bio u novčanicama od po 100 maraka izbrojala je 2.500 maraka i tada je ovaj V. rekao da je to dovoljno, te je njoj ostalo 500 maraka. Istovremeno, Dragan je razgovarao sa A. koji je njemu rekao nakon što mu je Dragan tražio novac da on novca nema i da ako će nešto biti njegovom sinu neka mu bude isto kao i svima ostalima. H. se Draganu obratila budući da je njega od ranije poznavala govoreći mu da oni nose novac, ali da njenom suprugu ništa ne bude. On je na to odgovorio da se ništa ne brine i da se njemu neće ništa desiti. Tada su M. naredili da sjedne u auto, a Dragan je kao vozač odvezao auto i to je bilo zadnji put da je vidjela svog supruga M. nakon čega mu se gubi svaki trag. Posebno napominje da su obojica, i Dragan i V. bili naoružani automatima. Nakon nekoliko dana njih su kamionima prevezli preko Ljubuškog i Posušja u selo Soviće kod Jablanice, a nakon toga su razmijenjeni i dospjeli u Jablanicu, na područje pod kontrolom Armije R BiH. Tamo je saznala da je A. L. pričao H. D. iz P. da je neposredno nakon protjerivanja Bošnjaka iz sela R. prolazio pored obližnje čatrnje koja se nalazi pored tzv. Dalmatinovih kuća i da je tamo vidio tijelo ubijenog svjedokinjinog supruga koga je prepoznao po njegovoj kosi i rekao je da je to upravo njen suprug koji je imao nadimak „P.“. Rekao je da je to tijelo bilo u položaju potrbuške. Svjedokinja je jedne prilike poslije rata razgovarala sa Jurom Dalmatin, sin Nike, koji stanuje u selu Opličići, ispred čije kuće je po ovim navodima bilo tijelo njenoga umrlog muža, ali joj je on rekao da ništa o tome ne zna. Te prilike on joj je rekao da bi o tome najbolje mogao znati V. M. iz O. koji je u to vrijeme bio zadužen za razmjenu zarobljenika i tijela umrlih, odnosno poginulih. Jedini trag koji je uputio da bi neko mogao znati nešto još o sudbini njenog supruga je informacija koju je dobila od sestre svog brata Z. Š., koja joj je pričala da su A., V. i V. M. njoj saopštili o M. smrti, a i njenoga sina, te da je to bilo još u 07. mjesecu 1993. godine. Njen drugi sin E. je bio u logoru Gabela zajedno sa njenim suprugom i on joj je nakon što su se sastali prvi put poslije njegovog boravka u logoru ispričao da su bili zajedno u istom hangaru i kada je M. odveden, da se poslije toga nikada više nije vratio u hangar gdje je do tada boravio. Kada su se prvi put počeli vraćati u selo nakon rata, a to je bilo 1997. ili 1998. godine i kada su dolazili u pratnji policije, prišla je A., V. i V. M. i pitala ih da joj nešto kažu o sudbini njenog supruga, odnosno šta je s njim bilo. Tada su oni samo šutjeli i između sebe jedan drugog pitali da li znaju nešto o njegovoj sudbini, ali joj nisu htjeli reći da im je bilo što poznato.

U drugom iskazu svjedokinja H.Z. sa zapisnika o saslušanju svjedoka Županijskog tužiteljstva HNŽ broj KTA: 27/2000 od 01.06.2004. godine (DO-3), koji je pročitao branitelj optuženog, kod okolnosti koje nisu identično iznesene kao u iskazu sa zapisnika o saslušanju svjedoka Županijskog tužiteljstva HNŽ broj: Kt. 1103/04 od 05.01.2006. godine koji je

pročitao tužitelj, u relevantnim dijelovima je navela da su je dva dana nakon što je njen suprug M. odveden u logor neke žene iz grupe obavijestile da je traže dvojica Hrvata koji su doveli M. da dođe kod B.kuće, te je tada prepoznala Dragana Milanović, sina V. iz O. koga je od ranije poznavala, tada je bio star oko 23-25 godine, dok drugog vojnika nije prepoznala, a žene su joj rekly da je to V.P., također iz O. M. joj je tada rekao da mu traže 3.000 maraka da mu osiguraju garantno pismo za odlazak u inozemstvo. Dragan je rekao da ode po A. i M. L. i da i oni donesu novac, jer su i njihovi sinovi u logoru, pa kako bi ih mogli prebaciti u inozemstvo. Ona je otišla obavijestiti A. i M. L., M. je odbio poći, a A. je rekao ovoj dvojici da nema novaca i neka s njegovim sinom bude isto što i sa drugim zatvorenicima. Svjedokinja je iz svoje tašne izvadila 3.000 maraka i dala ih V.P., koji joj je od toga vratio 500,00, a ostatak uzeo. Ona se obratila Draganu budući da ga je poznavala i rekla da oni nose novac, ali da vrate M., ne što je on rekao: „ne brini bit će sve uredu“. M. su potom naredili da sjedne u auto i ona je tada zadnji put vidjela supruga M. ili je čula nešto od njega, a od tada mu se gubi svaki trag. Kada je otišla u Jablanicu putem Crvenog križa su počeli dobivati poruke, pa su joj počeli pričati kako je njen M. ubijen, a to je pričao A. L., zv. „Gabelica“ iz R. On je tvrdio kako mu je H. D. iz P. prije pogibije pričao kako je nakon protjerivanja bošnjačkog stanovništva iz R. prolazio pored čatrnje pored „Dalmatinovih kuća“, gdje je pokraj puta vidio tijelo ubijenog M. Z., zv. „P.“, kojeg je prepoznao po čičkavoj kosi, ležao je potrbuške. Svjedokinja je navela da je Z. Š., sestra njenog muža, rekla da su nakon njihovog protjerivanja, u selo O. došli A., V. i V. M., koji su dotjerali preostalo brašno koje je ostalo nakon protjerivanja kako bi ga dali bošnjačkom civilnom stanovništvu u O., te su tada prišli Z., pružili joj ruku i izjavili sućut kazavši da joj je brat ubijen i da se njegovo tijelo nalazi pored „D.kuća“, izjavili su joj sućut i radi stradanja bratića I., tj. sina od svjedokinje, a rekli su joj i da će se saznati tko je to uradio, ali takvu informaciju nikada nije dobila. Kad se nakon rata vratila u svoje selo 1997.godine, prišla je A., V. i V. M., te je tražila da joj kažu šta je bilo sa M., a oni su samo šutjeli i kao pitali se međusobno „znaš li ti, znaš li ti“.

Kako je to vidljivo, svjedokinja H.Z. je u svoja dva iskaza iznijela navode o predmetnom događaju. U oba ta iskaza svjedokinja je uopćeno i nekonkretizirano navela da je njoj suprug M. rekao da mu traže 3.000 maraka da mu osiguraju garantno pismo za odlazak u inozemstvo, ali takvi navodi ne razjašnjavaju tko je konkretno od M. tražio novac, a pri tom je vidljivo da je u oba iskaza svjedokinja ukazala da je ona novac predala V. P. Konkretno radnje optuženog Dragana Milanovića na kakve u oba iskaza ukazuje ova svjedokinja se svode na njegov dolazak na lice mjesta sa drugim vojnikom kada je doveden M., te da je optuženi Dragan Milanović nakon što mu se ona obratila (proizilazi da je to trenutak kada je završila razgovor sa drugim vojnikom) rekao da će M. biti dobro. Na radnju optuženog koja bi se eventualno mogla dovesti u svezu sa onim što mu se stavlja na teret ukazuje se samo u iskazu od 01.06.2004. godine, kada je svjedokinja navela da joj je Dragan Milanović rekao da ode po A. i M. L. i da i oni donesu novac, jer su i njihovi sinovi u logoru, pa kako bi ih mogli prebaciti u inozemstvo, i ako iskaz od 05.01.2006. godine sadrži drugačiji navod - da je njoj izvjesna Dž. B. kada ju je pozivala rekla da je M. poručio da pozove i A. i M. L. i da bi oni trebali ponijeti novac kako bi se pomoglo njihovim zatvorenim sinovima. I ako se radi o relevantnoj okolnosti koja bi razjašnjavala ponašanje optuženog pri dolasku, te njegov odnos prema činjenici oduzimanja novca od civila, što objektivnim radnjama o kakvim daje navode svjedokinja čini drugi vojnik, a ne optuženi, ta se tvrdnja svjedokinje (da li je optuženi osobno tražio novac od L.) zbog njene smrti više ne može provjeriti, a radi se o kontradiktornim navodima iz dva iskaza koji na drugačiji način govore o radnjama optuženog. U svakom slučaju sud je dalje ovaj iskaz ispitao kroz dane navode drugog očevica A. L.

U svom iskazu danom na zapisnik o saslušanju svjedoka Županijskog tužiteljstva HNŽ broj: Kt. 1103/04 od 26.09.2005. godine, svjedok A. L. je naveo da je bilo ljeto 1993. godine kada su pripadnici HVO-a protjerali mještane iz okoline Domanovića i kamionima prebacili u pravcu Počitelja. Svi mještani iz njihovog kraja su prebačeni u ovom pravcu i istog dana kada su došli kod tzv. „B.kuća“, iznad starog grada Počitelja, počeli su ih razdvajati. Razdvojili su starce, žene i djecu od mlađih muškaraca koje su odmah transportirali u pravcu logora Gabela, što su kasnije saznali. U ovoj grupi ljudi bili su i M. Z., zv. „P.“ i njegova supruga H.Z. Tom prilikom M. je kao mlađi izdvojen i prebačen u neki logor. Tada su bili smješteni kod mještana, a svjedok i njegov brat M., koji je u međuvremenu umro, smjestili su se u B.. Otprilike za oko 10 dana, ne može se točno sjetiti datuma, H.Z. je došla u kuću u kojoj su bili smješteni i obavijestila svjedoka i njegovog brata M. da dođu na kraj sela jer ih dvojica vojnika traže, pa da su doveli i njenog muža M. zv. „P.“. Rekla je da oni traže i njih dvojicu. Svjedokov brat je rekao da se boji da će ga ubiti i nije smio otići, rekao je da su mu se noge posjekle od straha, imao je razloga jer je imao novaca uz sebe. Svjedok je pristao da ode na to mjesto i zajedno sa H. je došao na kraj tog zaseoka koji se naziva „B. kuće“. Vidio je da u putničkom vozilu, marke se nije mogao sjetiti, a ni boje zbog proteka vremena, sjedi jedan uniformirani mladić, pripadnik HVO-a, koji ga je pozvao da priđe. Rekao mu je: „Čurni ovdje“. Svjedok je prišao i on je nakon toga tražio da s njim razgovara. Na udaljenosti 10 do 15 m od tog auta nalazio se drugi vojnik i pored njega je stajao M. Z., zv. „P.“, sa suprugom H. i nešto su razgovarali. Svjedok nije čuo šta su oni razgovarali, nije ni poznavao tog vojnika, kao ni tog koji je htio sa njim razgovarati. Ovaj iz auta ga je prethodno oslovio sa prezimenom, pa je poslije otkrio zašto je on to znao, jer ga je pitao za sina R.. Razgovor je počeo tako što je taj vojnik rekao svjedoku da mu mora reći istinu, a ako je ne kaže da će ići u zatvor. Postavio mu je pitanje gdje se nalazi svjedokov sin R. i sin njegovog brata A., to je sin svjedokovog brata M. koji nije smio doći. Svjedok je rekao da ne zna i objasnio je da su bili u inženjeriji HVO-a i kada su nastali sukobi, odnosno kada je postojala mogućnost da bi moglo doći do sukoba, oni su bili otpušteni i rečeno im je da se kriju kući ili oko kuće da eventualno ne bi stradali ako bi otišli u šumu ili negdje drugo. Ovo su njima rekli iz HVO-a kada su ih otpustili. Svjedok je vojniku s kojim je razgovarao objasnio da su došla dvojica nekih vojnika i rekli da će obojicu njih prebaciti na Jasenicu jer im je tamo sigurnije, tamo se neće protjerivati. Vojnik s kojim je razgovarao mu je rekao: „Ti si pravo rekao, oni su tamo, rekao si istinu i sada si slobodan“. Ovog vojnika svjedok nije poznavao i ne zna tko je bio. Dok su vodili ovaj razgovor, H. je sa drugim vojnikom na udaljenosti od 10 do 15 m vodila razgovor i nakon što je svjedok završio razgovor, ovaj vojnik što je stajao s H. i njenim mužem M. ga je pozvao i pitao da li zna gdje je njegov sin R. i sin mu od brata, A. Svjedok je rekao da ne zna, a on je rekao da su obojica uhvaćeni u selu Prut kod Metkovića i da su sada u logoru u Gabeli. Tom prilikom nitko od ove dvojice vojnika nije tražio nikakve pare od svjedoka, nit je govorio u vezi otpuštanja R. i A. iz zatvora. Nakon toga, oni su svjedoku i H. rekli da se vrate prema kućama. Njih dvoje su krenuli prema selu, a oni su oni ostali na tom mjestu. Svjedok nije vidio kada su oni otišli, a nakon što su se udaljili H. mu je rekla što nisi dao pare da spasiš sina R. iz zatvora. Svjedok je rekao da ga nisu ni pitali. H. mu je tada rekla da je ona dala novac da joj puste sina E. Rekla je da je dala 2.000 maraka. Nakon toga svjedok se vratio u kuću gdje je bio smješten i poslije tog događaja nikada više nije vidio M. Z., zv. „P.“. Napominje da je on bio ne samo njegov rođak, nego i veliki prijatelj jer su se dugo godina družili i bili jako bliski. Svjedok je čuo da je M. nestao i da mu se izgubio svaki trag, ali nitko nije imao nikakav opipljiv dokaz, niti je sa sigurnošću mogao reći šta se s njim desilo. Zna da su pričali da je zatečen ubijen kod D. kuća u O., ali to su sve bile informacije iz druge ruke.

Cijeneci iskaze H.Z. i A. L. pojedinačno, a i u međusobnoj svezi, za sud je nedvojbeno dokazana činjenica da je optuženi u 07.mjesecu 1993. godine bio prisutan u selu Gradina kod Počitelja kada je doveden M. Z. do njegove supruge H.Z. To nedvojbeno proizilazi iz iskaza svjedokinje H.Z., supruge oštećenog M. Z., a proizilazi i iz iskaza svjedoka A. L. koji je ovu okolnost potvrdio.

Međutim, detaljnom analizom iskaza svjedokinje H.Z. proizvoljnom i nepotkrijepljenom se pokazuje tvrdnja optužnice da je optuženi bio supočinitelj u radnji koja bi se odnosila na zajedničko oduzimanje imovine civila, jer je vidljivo da svjedokinja navodi da je ona o novcu razgovarala s drugim vojnikom HVO-a. Ona je taj novac dala drugom vojniku HVO-a, a ne Draganu Milanović, kako to jasno iskazuje, pa je taj vojnik kada je ona izbrojala 2.500 maraka rekao da je to dovoljno. Ona se potom obratila optuženom jer je njega poznavala od ranije govoreći da oni nose novac, ali da njenom mužu ništa ne bude, na što je optuženi odgovorio da se ništa ne brine i da njemu ništa neće biti. Ovako obraćanje svjedokinje optuženom se ne može samo po sebi cijeniti kao argument kojim se potkrjepljuje tvrdnja o krivnji optuženog, jer je potpuno realno da se H. obraćala optuženom kao vojniku HVO-a kojeg zna od ranije. Ukazuje se da se radi o pročitanoj iskazu iz istrage koji se više na glavnoj raspravi nije mogao provjeriti pa i kod okolnosti zašto se H. kritične prilike obratila optuženom kada je o novcu pričala s drugim vojnikom kome je i dala novac, a takva nemogućnost razjašnjavanja relevantnih okolnosti ne može ići na teret optuženom.

Svjedokinja H.Z. je na početku svoga kasnijeg iskaza iz istrage precizirala u odnosu na navode iz prvog iskaza da su je pozvale neke žene, da joj je Dž.B., koja je u međuvremenu umrla, rekla da je traže dvojica vojnika HVO-a koji su došli sa jednim plavim putničkim automobilom i dovezli njenog muža M., te joj je rekla da bi trebala doći i ponijeti novac. Tada joj je Džemila ukazala da je jedan od vojnika V. P. koga je ona dobro poznavala, a sama svjedokinja je od ranije poznavala optuženog Dragana Milanovića. Međutim, ovakvi navodi svjedokinje ne razjašnjavaju kako konkretno Dž.B. zna da H. treba doći i donijeti novac, tko je Dž. to od dva vojnika to rekao, odnosno, šta joj konkretno govori optuženi, da li i on traži novac ili je samo došao na lice mjesta s drugim vojnikom, a što se zbog smrti obje osobe ne može provjeriti. Ovakav uopćeni navod iz iskaza koji izaziva sumnju onda ne može teretiti optuženog, posebno kada slijed događaja kako je već navedeno, a u kome direktno sudjeluje svjedokinja H.Z., ne ukazuje na bilo kakvu konkretno realiziranu radnju optuženog usmjerenu na nečovječno postupanje prema oštećenom ili pljačkanje stanovništva. Isto se odnosi i na navod svjedokinje H.Z. da je njoj njen suprug rekao da im mora dati novac, pa se opet zbog smrti svjedokinje, a i nemogućnosti da se ispita M. Z. koji se vodi kao nestala osoba, ne može provjeriti što je M. osobno optuženi rekao za novac pred dovođenje u Gradine, te na osnovu čega onda svjedokinja iskazuje da je M. rekao u množini da „traže 3.000 maraka“, kada ona o novcu razgovara samo sa drugim vojnikom HVO-a, a ne sa optuženim, te ona novac i daje tom drugom vojniku, a ne optuženom.

Posebno je vidljivo da su iskazi H.Z. međusobno suprotstavljeni, pa je u ranijem iskazu iz 2004. godine (pročitano od strane obrane) navela da joj je Dragan Milanović rekao da ode po A. i M. L. i da i oni donesu novac, jer su i njihovi sinovi u logoru, pa kako bi ih mogli prebaciti u inozemstvo, ona je otišla obavijestiti A. i M. L., M. je odbio poći, a A. je rekao ovoj dvojici da nema novaca i neka s njegovim sinom bude isto što i sa drugim zatvorenicima, dok u kasnijem iskazu (pročitano od strane optužbe) navodi da je njoj izvjesna Dž.B. koja je umrla otprilike dvije godine prije davanja iskaza svjedokinje, rekla da svjedokinju traže dvojica vojnika HVO-a koji su došli jednim plavim putničkim automobilom i koji su dovezli njenog supruga M., da bi ona trebala doći i ponijeti novac, te kada je pošla

na to mjesto Dž. joj je rekla da je M. poručio da pozove i A. i M. L., te da bi i oni trebali ponijeti novac kako bi se pomoglo njihovim zatvorenim sinovima.

Ovdje se radi o ponovnoj neusuglašenosti pročitanih iskaza svjedokinje H.Z. jer ona u prvom iskazu tvrdi da joj je optuženi rekao da ode po braću L. da oni donesu novac, i ako u drugom iskazu ne ukazuje da je njoj takvo što rekao optuženi već da joj je Dž.B.rekla da joj je suprug M. poručio da pozove i A. i M. L., te da bi i oni trebali ponijeti novac kako bi se pomoglo njihovim zatvorenim sinovima.

Da li optuženi Dragan Milanović čini ikakvu radnju u cilju pridobivanja novca od civila (i ako u odnosu na H.Z. očigledno osobno ništa ne čini), što bi moglo na određeni način govoriti o njegovoj voljida se počini kazneno djelo, je okolnost koja se po stavu ovoga suda ne smije pretpostaviti, pa sud ne može prihvatiti navode svjedokinje H.Z. da je optuženi tražio da pozove braću L. tražeći novac jer su iskazi svjedokinje kod te okolnosti suprotstavljeni, a zbog njene smrti se više ne mogu provjeriti, pri tome je u takvoj situaciji odlučno da svjedok A. L. dalje ne potvrđuje da je od njega Dragan Milanović tražio bilo kakav novac, iako je razgovarao s njim.

Da je prisustvo optuženog Dragana Milanović u Gradini gdje je doveden M.Z., koji je prethodno izveden iz Gabele, objektivno i subjektivno usmjeren na počinjenje predmetnog kaznenog djela od strane optuženog, i ako osobno na licu mjesta ne čini bilo kakvu konkretnu radnju u cilju dobivanja novca od H.Z., sud bi mogao eventualno zaključiti da je potkrijepljen dio iskaza svjedokinje H.Z.da je za vrijeme dok je ona razgovarala sa V. P., Dragan Milanović razgovarao sa A. L. od koga je on osobno tražio novac. Međutim, iz također pročitanih iskaza svjedoka A. L., proizilazi da je on razgovarao sa jednim vojnikom HVO-a dok je ovaj bio u vozilu, da su razgovarali o tome gdje je svjedokov sin R. i sin njegovog brata A., dok je H. na udaljenosti od 10 do 15 m razgovarala sa drugim vojnikom, a da njega osobno nitko nije pitao za novac. Kako to proizilazi iz ovog iskaza, svjedok nije čuo što H. priča sa jednim od vojnika, koji jasno nije optuženi, jer sama H. navodi da je ona pričala sa dugim vojnikom HVO-a, dok je njoj poznati Dragan Milanović pričao sa A. L., a taj svjedok onda navodi da od njega nitko nije tražio novac, već ga je kada su vojnici otišli H. pitala što nije dao pare da spasi sina R., i ako takvo što svjedoku nitko nije nudio. Za sud je prihvatljivije za zaključiti da svjedok A. L. bolje zna što je pričao sa optuženim od svjedokinje H.Z., pri činjenici da je ona kako to proizilazi za to vrijeme pričala sa drugim vojnikom uz koga je bio njen suprug M.

Pored toga, H.Z. u iskazu iz 2006. godine tvrdi da su obojica vojnika bila kod vozila, te da je M. stajao kod V. P., dok je kad su pošli vozio optuženi Dragan Milanović, a svjedok A. L. tvrdi da je sa optuženim razgovarao dok je ovaj bio u vozilu udaljen 10 do 15 m od mjesta gdje su stajali H., M. i drugi NN vojnik.

Sud prema stanju dokaza ne nalazi nikakav motiv svjedoka A. L. da govori lažno u korist osoba koje su bile vojnici HVO-a, pa tako niti konkretno u korist optuženog, posebno kada ovaj svjedok navodi da je M. Z., zv. „P.“, bio ne samo rođak, već i veliki prijatelj, dugo godina su se družili i bili jako bliski. S druge strane, vidljivo je kroz iskaz H.Z., a i kroz iskaz njenog sina E. Z.,te svjedoka A. P., da ona na izvjestan način bez objektivne argumentacije sudbinu svoga supruga veže za optuženog koji kritične prilike jeste bio u Gabeli, u potpuno očekivanoj težnji da razjasni sudbinu svoga supruga, ali što ipak govori o motivu kod ove svjedokinje da iznosi i određene neuvjerljive tvrdnje, radi čega sud smatra da se iskazu ove svjedokinje (sa dva zapisnika) treba pristupiti s oprezom i cijeliti ga nedvojbenim samo u dijelovima u kojima nije u kontradikciji sam sa sobom i sa iskazom drugog očevica A. L., posebno kada se radi o pročitanim iskazima iz istrage, a ne onima neposredno izvedenim na glavnoj raspravi.

Prema tome, očigledno je da su iskazi jedinih očevidaca događaja H.Z. i A. L. (tvrdnje o događaju kod E. i Z. Š. isključivo proizilaze iz onoga što im je prepričala H.Z.) u relevantnim okolnostima koje bi individualizirale radnju optuženog u odnosu na drugog NN vojnika međusobno suprotstavljeni. Čak sami iskazi svjedokinje H.Z. su kod relevantnih okolnosti suprotstavljeni. Za sud se pokazuje jedinopouzdana činjenica u odnosu na Dragana Milanovića da je on bio u Gradini kritične prilike. U odnosu na elemente djela proizilazi da je H.Z. dala novac NN vojniku HVO-a.

Smrću svjedoka H.Z. i A. L. sud je u nemogućnosti provesti njihovo neposredno ispitivanje na glavnoj raspravi (direktno i unakrsno) i dodatno provjeriti okolnostitko to H.Z. od dva vojnika (optuženi ili drugi NN vojnik) govori da pozove braću L. i iz kojeg razloga s obzirom da se o ovoj okolnosti u dva iskaza izjašnjava kontradiktorno, a svjedok L. pri tom negira da je njega bilo tko pitao novac; da li je optuženi na bilo koji način tražio novac od H. ili nekog drugog, odnosno počinio bilo kakvu radnju u cilju protupravnog pribavljanja novca ili u cilju pristajanja na takvo dobivanje novca od bilo kojeg civila (po postojećem stanju dokaza ono što se može konkretno zaključiti je da optuženi ne čini takve radnje); čija je tvrdnja od ova dva svjedoka točna što je to optuženi razgovarao sa A. L. (prema postojećem stanju dokaza po prirodi stvari sud nalazi prihvatljivijim i logičnijim za zaključiti da A. L. zna bolje sadržaj razgovora sa optuženim nego H.Z. koja za to vrijeme razgovara sa drugim NN vojnikom u prisustvu njenog supruga kako to sama kazuje, a k tom prema navodima A.L. on je dok razgovara s optuženim koji je u vozilu udaljen od H., M. i NN vojnika za oko 10 do 15 m); gdje se konkretno nalazio optuženi i da li on uopće čuje i može da sudjeluje u onome što razgovaraju H.Z. i drugi vojnik, jer ukoliko je optuženi u vozilu nema osnova za pouzdan zaključak da on hoće kao svoje radnje one koje čini drugi vojnik ili da na njih pristaje što je osnova za postojanje subjektivnih elemenata supočiniteljstva (po postojećem stanju dokaza svjedok A. L. tvrdi da je optuženi Milanović bio u vozilu, te da je pozvao L. da priđe i s njim pričao, ne tražeći bilo kakav novac).

Sve ove okolnosti su odlučne za zaključak da li optuženi čini bilo kakvu radnju usmjerenu na nečovječno postupanje ili pljačkanje imovine stanovništva, odnosno da li djeluje kao supočinitelj. Pri tome se napominje da je kod supočiniteljstva nužno da postoji radnja kojom se sudjeluje u izvršenju kaznenog djela ili kojom se ono zajednički ostvaruje, te da na strani svakog saizvršitelja postoji svijest i volja o izvršenju djela, te svijest i volja da djeluje sa drugim izvršiteljem na ostvarenju zajedničkog kriminalnog cilja.

Kako je to vidljivo, prema stanju dokaza ne proizilazi pouzdano da optuženi čini bilo kakvu radnju kojom bi se ostvarivalo nečovječno postupanje ili pljačkanje imovine stanovništva, a niti išta od pouzdano utvrđenih činjenica ukazuje da on ima svijest i volju da djeluje sa drugim izvršiteljem na ostvarenju zajedničkog kriminalnog cilja. O postojanju subjektivnih elemenata djela sud bi mogao zaključiti i iz radnji koje su prethodile događaju u Gradini da su one razjašnjene i da ukazuju na bilo kakvu protupravnu radnju optuženog usmjerenu na izvršenje djela, međutim, vidljivo je da dokazima nije razjašnjeno objektivno tko, na koji način i zašto izvodi M. Z. iz logora Gabela, te postoji li subjektivno uopće zajednička odluka optuženog u odnosu na to sa drugim vojnikom (da li optuženi čini bilo šta u odnosu na to, može li u okolnostima ratnih uvjeta utjecati na slijed događaja ili je on samo bio vozač vozila i našao se u događaju na koji ne može utjecati i ne želi učinjene radnje drugog vojnika kao svoje), a sud bi mogao zaključiti i iz radnji nakon događaja da one opet ukazuju na bilo kakvu protupravnu radnju koja se može dovesti vezu sa optuženim, konkretno to nije tako, pouzdano je razjašnjeno samo da optuženi i drugi vojnik HVO-a s M. Z. odlaze iz Gradine, pri tom ostalo je upitno da li je M. Z. uopće nestao nakon predmetnog

događaja u Gradini, a da se ne govori o tome da je potpuno neuspostavljena bilo kakva pouzdana veza između radnji samog optuženog i toga da se M. Z. vodi kao nestala osoba.

Pri činjenici da osim svjedokinje H.Z. i A. L. nema drugih dokaza koji bi razjašnjavali sadržaj predmetnog događaja u Gradini, niti koji bi mogli individualizirati radnje optuženog u odnosu na ono što čini drugi vojnik HVO-a, čak i ako se njihova neusuglašenost ostavi po strani, suprotno je standardu sudske prakse da bi optuženi bio oglašen krivim za navedeno kazneno djelo zasnovano isključivo na iskazu iz istrage svjedoka koji je pročitao na glavnom pretresu, a koje odbrana, suprotno članku 6. stavak 3. točka d) Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda nije imala priliku ispitati. Takav stav je iskazan u više sudskih odluka, npr. u rješenju Vrhovnog suda FBiH broj 07 0 K 011405 16 Kž od 28.03.2018. godine. Sve to posebno u situaciji kada su, kako je naprijed navedeno, ključni iskazi u međusobnoj kontradikciji u odnosu na odlučne činjenice koje se odnose baš na ponašanje i radnje optuženog kritične prilike, a o ponašanju i radnjama optuženog ne mogu zbirno govoriti činjenice koje se odnose na drugog NN vojnika, niti u objektivnim elementima djela, a kamoli o subjektivnom odnosu optuženog prema kažnjivim radnjama.

Po postojećem stanju dokaza utvrđeni sadržaj događaja, i ako ukazuje da je optuženi sa još jednim vojnikom HVO-a bio u Gradini, ali je za vrijeme dok je NN vojnik HVO-a uz koga je bio i M. Z. tražio novac od H.Z. optuženi ostao u vozilu na udaljenosti od 10 do 15 m i pričao sa A. L. po izričitoj tvrdnji tog svjedoka, ne tražeći od njega novac niti čineći bilo kakvu drugu protupravnu radnju, ne objektivizira bez sumnje djelovanje optuženog u smislu nečovječnog ponašanja prema oštećenom ili pljačkanja stanovništva, niti uopće na bilo kakav oblik saučesničkog sudjelovanja u takvom djelu, što prema čl. 22. preuzetog Kaznenog zakona SFRJ postoji ukoliko više lica sudjelovanjem u radnji izvršenja ili na drugi način zajednički počine djelo (po prirodi stvari poduzimajući relevantne radnje u cilju ostvarenja obilježja djela). Ovaj sud je uvažavajući stavove Vrhovnog suda FBiH u ukidnom rješenju preispitao svoje stavove iznesene u ranijoj presudi, izvršio detaljniju analizu sukladno uputi da provjeri svoje stavove i ocjeni odlučne činjenice i okolnosti, te našao (kakvu analizu ovaj sud nije pružio u ranijoj presudi) da stanje dokaza uopće ne razjašnjava zašto je Dragan Milanović bio u Gradini, pa se ne može uzeti pouzdanom tvrdnja optužnice da je M. Z. optuženi izveo iz logora Gabela „zajedno sa drugim njemu poznatim pripadnikom HVO-a“, pri činjenici da iz dokaza ne proizilazi da on u Gradini čini bilo kakvu protupravnu radnju, pri tome nisu dokazane okolnosti koje bi se odnosile na samu odluku i okolnosti izvođenja M. Z. iz logora Gabela i odlaska u Gradinu (da li je možda optuženi bio samo prisutan u vozilu bez mogućnosti utjecaja na slijed događaja u ratnim uvjetima), a niti stanje dokaza razjašnjava što se dešava dalje nakon odlaska iz Gradine. Iz prednjeg razloga činjenice da je optuženi bio u Gradini, i to kako tvrdi A. L. zadržavajući se u vozilu i razgovarajući s njim na udaljenosti 10 do 15m od H., M. i drugog NN vojnika, te da se potom odvezao sa drugim vojnikom HVO-a i M. Z., kao jedine činjenice koje terete optuženog, po stavu ovoga suda su apsolutno nedovoljne za prihvatanje tvrdnje optužbe o krivnji optuženog. One bi mogle samo značiti sumnju da je optuženi počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret, a svaka sumnja se shodno odredbi čl. 3. st. 2. ZKP FBiH rješava odlukom u korist optuženog. Dakle, vidljivo je da ovaj sud nema pouzdan temelj u dokazima za zaključak da je optuženi učinio bilo kakvu radnju usmjerenu na izvođenje M. Z. iz logora (tko je, kako i zašto izveo M. nije poznato), da nema pouzdan temelj za zaključak da je optuženi u Gradini učinio bilo kakvu radnju vezanu za uzimanje novca od civila ili da je bilo šta ukazalo na njegovu volju na ono što čini drugi NN vojnik HVO-a (takvo što ne može proizilaziti iz postojeće okolnosti da on na udaljenosti dok je u vozilu priča sa A. L.), te nema pouzdan temelj za zaključak da se nestanak M. Z. može dovesti u vezu sa radnjama optuženog (takve okolnosti dokazi uopće konkretno

retiraju), pri postojanju kojih objektiviziranih elemenata bi se tek moglo bi se govoriti o krivnji optuženog u kontekstu standarda „izvan razumne sumnje“.

Konkretno, dokazana tvrdnja optužnice da je optuženi Dragan Milanović bio u Gradini pri čemu je ostalo nedokazano šta se dešava prije Gradine, na koji način je i od strane koga M.Z. izveden iz Gabele, tko upravlja odlukom da se M. Z. izvede iz Gabele i da li optuženi uopće sudjeluje u takvoj odluci, te da li to uopće hoće u kontekstu elemenata djela, da je očigledno drugi vojnik HVO-a u Gradini tražio novac od supruge M.Z.dok je po tvrdnji svjedoka A. L. optuženi bio u vozilu i s njim razgovarao, a niti je dokazano šta se nakon odlaska dešava sa M. (kada je uopće on nestao), niti se njegov nestanak dokazima dovodi u svezu s radnjama optuženog, ne ukazuje bez dvojbe na nečovječno postupanje optuženog prema oštećenom M. Z., koje bi se u ostvarilo povреди njegovog ličnog dostojanstva i poniženju, koje za postojanje kaznenog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1. preuzetog KZ SFRJ mora ukazivati na jaki napad na takve vrijednosti oštećenog. Ne može senesumnjivo niti smatrati da je optuženi suizrišitelj u takvoj radnji jer njegove radnje prema postojećem stanju dokaza niti objektivno niti subjektivno ne daju prostora za zaključak da su usmjerene namjernom i protupravnom prisvajanju imovine civilnog stanovništva, odnosno nečovječnom postupanju, te povredi ličnog dostojanstva i osobito ponižavajućih postupaka, a što je zabranjeno shodno člancima 33.stavak 2. i 3. st. 1. tč. c) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine.

Svjedoci E. Z. i Z. Š. su svjedočili o onome što im je navodno prepričala H.Z. o predmetnom događaju. Međutim, ono što ovi svjedoci tvrde da su čuli po čuvenju ne može imati veći dokazni značaj u odnosu na iskaz same H.Z. (doveden u svezu sa iskazom drugog očevica A. L.), ne može ga pouzdano precizirati u nedorečenim dijelovima, niti se kod kontradiktornih okolnosti može prednost dati navodima takvih svjedoka u odnosu na tvrdnje samih očevidaca.

Svjedok E. Z. je u svome iskazu naveo da je M. Z. njegov otac. Godine 1993. godine je živio u D., gdje je živio sa roditeljima, nenom i bratom. Na tom području je bio rat između Srba s jedne strane, te Bošnjaka i Hrvata s druge strane, a nakon toga između Bošnjaka i Hrvata. Svjedok je do 15.06.1993. godine bio pripadnik vojske Hrvatsko vijeće obrane (HVO), nakon čega je izašao iz te vojske, pobjegao u šumu gdje se skrivao do 18. ili 19.07.1993. godine kada su ga uhvatila dva bojovnika i odvela u kasarnu u Čapljinu. Tu je bilo 50-100 vojnika, od kojih je prepoznao dvojicu uključujući i Dragana Milanovića. Premlaćen je i svezan, Dragan Milanović ga je sjeo u gepekt vozila, odveo ga u „Gabelu“ gdje ga je predao u hangar broj 3. Tu je bilo dosta svjedoku poznatih ljudi, bilo je tu njegovih susjeda iz Stoca i Čapljine. Popodne je u „Gabelu“ doveden i svjedokov otac M., komšije su ga upozorile da ocu po danu ne prilazi radi stražara, a i htio je sakriti od oca da je bio sav isprebijan, krvav i modar. U večernjim satima svjedok je prišao ocu, malo su razgovarali i on mu je tada rekao da su mu majka i nena ostale u M. B. pred kućom. Nakon nekih sat vremena pojavio se M. M., brat Dragana Milanovića, te prozvao svjedokovog oca, vidio ih je na udaljenost od 20 m kako nešto pričaju 10-15 minuta, svjedok nije mogao čuti o čemu. Sutradan je opet došao M. M. sa bijelom „Ladom“, to je bilo vozilo komšije Č. K., prozvao je svjedokovog oca, J. Z., M. Đ. i R. Š. i odveo ih na ispitivanje. Nije ih bilo 3-4 sata, a u poslijepodnevnim satima je došao M. Š. Kasnije je svjedok prišao J. Z. i pitao za oca, on mu je rekao da je njegovog oca odvezao neko od vojnika nakon ispitivanja u Počitelj, u Gradinu kod M.B. kuće, gdje je bilo svjedokova majka, rekao mu je da je vozio Dragan Milanović, a V. P. je bio suvozač, ali je na upit tužitelja da li su mu misli pobrkane i od koga je dobio ova

saznanja rekao da je te informacije ustvari dobio kasnije od svoje majke H.Z., a J. Z. mu je samo rekao da je njegov otac odveden i da je prekoputa bio Dragan Milanović. Saznao je i od M. Š. da su on i svjedokov otac bili na ispitivanju, da su bili okrenuti leđima i nisu mogli vidjeti tko je preko puta. U „Gabeli“ je svjedok bio do 19.10.1993. godine, kada se prvi put susreo sa svojom majkom u Jablanici. Ona mu je prepričala da su Dragan Milanović i V. P. došli pred kuću M. B. u Gradinu, Počitelj, da su je oni tada pozvali, otac je sjedio pozadi i tražio je novac, rekao joj je da preda novac. Ona je imala te pare kod sebe, ali je rekla da je novac u kući, otišla je u kuću, vratila se i dala novac Draganu. Potom im je rekla da im daje pare da joj supruga ostave, ali su oni rekli da on ide na sigurno, nakon čega su krenuli prema zaseoku Opličići gdje je Draganova kuća. Svjedok i njegova majka su dobro poznavali Dragana Milanovića i njegovu obitelj, svjedokov otac i optuženikov otac V. su se družili, svjedok je dolazio u njihovu kuću puno puta, kao što je i Dragan u njihovu.

U unakrsnom ispitivanju svjedok je negirao tvrdnju branitelja da je zarobljen kao pripadnik Armije R BiH navodeći da je u vrijeme hapšenja bio pripadnik HVO-a, uhapšen je pred svojom kućom i odveden u kasarnu „Grabovina“ gdje je bila komanda HVO-a, potvrdio je da je tada bio premlaćen od strane dvojice vojnika kojima ne zna identitet, među njima nije bio Dragan Milanović, pojasnio je da nije rekao da je dok je premlaćivan tu bio Dragan Milanović, već je on htio reći da je Milanović bio pred kasarnom u toj grupi od 50-100 vojnika, tvrdi da ga je u takvoj grupi uspio prepoznati. Negira tvrdnju branitelja da ga je Dragan Milanović spasio od daljnjeg premlaćivanja, ubacio ga u svoje vozilo i odveo do kuće gdje mu je dao odjeću, a negira i da mu je Dragan ponudio da bira kao vojni zarobljenik hoće li u MUP ili „Gabelu“. Branitelj je svjedoku prezentirao njegov iskaz od 05.01.2006. godine, za koji je svjedok potvrdio da ga je osobno potpisao, pa je u jednom dijelu svjedok naveo „ja sam zatvoren u logoru Gabela 21.07.1993. godine. Tome je prethodilo moje hapšenje od strane pripadnika HVO-a u selu Jasenica“, za što je branitelj ustvrdio da je suprotno svjedokovom navodu na glavnoj raspravi da je zarobljen pred kućom, na što je svjedok odgovorio da je zarobljen pred kućom, odveli su ga u Jasenicu i odatle ga sproveli u „Gabelu“. Branitelj je svjedoku također ukazao da je u pročitanim iskazima naveo: „Tamo me pronašao moj komšija Milanović Dragan i onda me sproveo u logor Gabela gdje sam primljen 21.07.1993. godine oko 11,00 sati“, dok je na glavnoj raspravi naveo da ga je Milanović spakovao u gepekt, na što je svjedok naveo da je točno ono što je rekao na glavnoj raspravi. Također branitelj je ukazao svjedoku razliku u odnosu na okolnosti o odvođenju svjedokovog oca iz Gabele nakon ispitivanja i dovođenja istog na lokaciju gdje je bila svjedokova majka u Gradine oko Počitelja, pa je u iskazu od 05.01.2006. godine naveo da su mu svi rekli da je njegov otac ispitan u logoru Gabela i da su ga nakon toga preuzeli Milanović Dragan i još jedan čovjek kome ne zna ime, dok je na glavnoj raspravi svjedok rekao da su ga odvela dva vojnika HVO-a bez navođenja njihovog identiteta, na što je svjedok rekao da je ono što je rekao na glavnoj raspravi točno, a i pomalo se svega ne sjeća. Svjedok je naveo da je o događaju u Počitelju pričao sa majkom više puta, tvrdi svaki dan, majka mu je rekla da su tada Milanović i drugi vojnik došli sa zelenim džipom, tvrdi da mu je majka rekla da je ona razgovarala sa Draganom Milanovićem, a ne sa V. P. i da je pare dala Draganu Milanović, a ne V. P. Svjedok je izjavio da V. P. nije poznavao, ali njegova obitelj možda jeste. Na upit branitelja svjedok je naveo da je o tome gdje je tijelo njegovog oca razgovarao sa H. D., i to nakon što je razmijenjen i otišao u Jablanicu 19.10.1993. godine, a na upit branitelja da li mu je poznato da je H. D. početkom 08. mjeseca 1993.godine umro, svjedok je odgovorio da mu je to poznato i nije mogao objasniti kako pri toj okolnosti tvrdi da je razgovarao sa navedenim licem. Na upit branitelja u kakvoj odjeći je njegov otac bio, naveo je da je bio u karo košulji, potkošulji, ne može se sjetiti pantala i crvenim cipelama, pa mu je branitelj naveo da je u istrazi rekao da je njegov otac imao plavu košulju, crne cipele i karirane pantalone, pa je na daljnji upit svjedoku da li mu je poznato u kakvoj odjeći je bio

leš za koga su mislili da je mrtvo tijelo njegovog oca, svjedok je naveo da je bio u odjeći kakvu je on za oca naveo u istrazi. Na upit optuženog svjedok je ustvrdio da mu je obitelj optuženog, odnosno optuženikov brat, oduzeo u vrijeme rata traktor i mehanizaciju.

Na daljnji upit tužitelja svjedok je naveo da nikada nije zvanično potvrđeno da je pronađeni leš tijelo njegovog oca, a pri hapšenju njegov otac je bio pripadnik HVO-a, u civilu uhapšen.

Na upit suda svjedok je naveo da je u 07. mjesecu 1993.godine bio sukob između Hrvatskog vijeća obrane i Armije BiH na području Čapljine, područje Čapljine je bilo pod vlašću HVO-a, Bošnjaci su protjerivani, zatvarani i ubijani. Vežano za razgovor njega i majke, naveo je da mu je majka prepričala da je njegov otac nakon što im je dala novac otišao sa V. i Draganom u nepoznatom pravcu. Izjavio je da postavlja imovinskopravni zahtjev vezano za stradanje svoga oca, ali ga nije mogao specificirati. Nakon što su iskazi iz istrage od strane branitelja optuženog korišteni za pobijanje navoda svjedoka, isti su uloženi kao materijalni dokaz, a radi se o Zapisnicima o saslušanju svjedoka Županijskog tužiteljstva HNŽ broj T07 0 KTRZ 0002349 10 od 23.10.2018. godine (DO-1) i broj Kt-1103/04 od 05.01.2006. godine (DO-2).

Iskaz svjedoka E. Z. je po stavu suda iznesen potpuno konfuzno, iskaz je kod mnogih okolnosti suprotstavljen sam sebi, a i onome što je svjedok govorio u istrazi. Tako je vidljivo da je svjedok u iskazu ukazao da je u Gabeli prišao J. Z. i pitao za oca, on mu je rekao da je njegovog oca odvezao neko od vojnika nakon ispitivanja u Počitelj, u Gradinu kod M. B. kuće gdje je bilo svjedokova majka, a i rekao mu je da je vozio Dragan Milanović, a V. P. je bio suvozač, ali je na upit tužitelja da li su mu misli pobrkane i od koga je dobio ova saznanja, rekao da je te informacije ustvari dobio kasnije od svoje majke H.Z., a J. Z. mu je samo rekao da je njegov otac odveden i da je preko puta bio Dragan Milanović. Kroz iskaz svjedoka J. Z., kako će dalje biti sadržajno izneseno, pokazalo se da on nije ni na koji način izričito ukazao na prisutvo Dragana Milanović prilikom ispitivanja M. Z., a niti su to potvrdili ostali svjedoci prisutni na ispitivanju. Dalje, u svome iskazu na glavnoj raspravi E. Z. tvrdi da ga je Dragan Milanović ubacio u gepekt i odveo u Gabelu, dok u iskazu iz istrage okolnost ubacivanja u gepekt nije naveo. Na upit branitelja svjedok je naveo da je o tome gdje je tijelo njegovog oca razgovarao sa H. D., i to nakon što je razmijenjen i otišao u Jablanicu 19.10.1993. godine, a na upit branitelja da li mu je poznato da je H. D. početkom 08. mjeseca 1993.godine umro, svjedok je odgovorio da mu je to poznato i nije mogao objasniti kako onda pri toj okolnosti tvrdi da je razgovarao sa navedenim licem, a neobjektivnost takvog navoda se usložnjava time da je izvedena presuda suda Bosne i Hercegovine broj: S1 1 K 14269 13 Kžk od 24.01.2014. godine (DO 4) u odnosu na činjenici iz točke 6. izreke te presude iz koje je vidljivo da je N. A. oglašen krivim što je neutvrđenog dana u mjesecu augustu 1993. godine iz logora Gabela izveo H. D. kome se kasnije potpuno izgubio svaki trag. Iskaz svjedoka E. Z. je neusuglašen s onime što je navodio u istrazi vezano za odjeću njegovog oca M. Z., pa je naveo je da je bio u karo košulji, potkošulji, ne može se sjetiti pantala i crvenim cipelama, nakon čega je branitelj ukazao da je u istrazi rekao da je njegov otac imao plavu košulju, crne cipele i karirane pantalone, pri tom je svjedok potvrdio da je takvu odjeću kakvu je naveo u istrazi imao leš za koga su mislili da je mrtvo tijelo njegovog oca.

Sve prednje okolnosti, imajući u vidu potpunu nedosljednost u navodima svjedoka, te brojnost kontradiktornih navoda, ukazuju da se radi o iskazu kome se ne može pokloniti vjera, osim kod okolnosti da je M. Z. bio u Gabeli, jer takve okolnosti usuglašeno proizilaze iz iskaza svjedoka H.Z. i A. L., te da je jednom prilikom u logoru Gabela M. Z. odveden na

ispitivanje nakon čega ga u logoru više nije vidio, jer takve okolnosti usuglašeno proizilaze i iz iskaza ostalih svjedoka optužbe koji su boravili u Gabeli.

Ovakav sam po sebi nedosljedan iskaz onda nikako nije mogao biti potkrepljujući onome što tvrdi njegova majka H.Z. o predmetnom događaju, a kamoli da bi sud mogao prihvatiti navode ovoga svjedoka da je njegova majka dala novac Draganu Milanović i ako sama H.Z. u svome iskazu tvrdi drugačije. Svjedok je u svom iskazu ustvrdio da mu je majka pričala da su nakon što su uzeli novac krenuli prema zaseoku O. gdje je Draganova kuća, mada je na upit suda rekao da mu je majka prepričala da je njegov otac nakon što im je dala novac otišao sa V. i Draganom u nepoznatom pravcu, koja druga tvrdnja je ustvari usuglašena onome što je navela svjedokinja H.Z. i što je s obzirom okolnosti jedino logično, ali ovakvi izneseni navodi svjedoka, pa navođenje da mu je njegova majka pričala da je dala novac Draganu Milanoviću i ako ona takvo što ne tvrdi, navodi da mu je prepričano da je pri M. ispitivanju u Gabeli bio prisutan Dragan Milanović i ako niti jedan svjedok to nije ustvrdio, te i oni navodi koji se odnose na odjeću njegovog oca, ukazuju na nedozvoljeno neobjektivne konstrukcije ovoga svjedoka, što sve potpuno čvrsto ukazuje na njegovu neuvjerljivost i nevjerodostojnost.

Svjedokinja Z. Š. je navela da joj je M. Z. brat, čula je za njega da je poginuo, ali da li je to istina na zna, ne zna ništa o njemu, niti zna Milanović Dragana. Nakon takvog izjašnjenja tužitelj joj je prezentirao iskaz sa zapisnika Županijskog tužiteljstva HNŽ broj KT. 1103/04 od 29.04.2004. godine (DT-1), u kome je svjedokinja navela da je njoj pričala njena nevjesta H.Z., supruga M., da je M. odveo, to jest odvojio od ostalog bošnjačkog naroda, a zatim tražio i dobio novac od H., Milanović Dragan, sin V., rekla joj je da joj je Dragan tražio 2.000,00 maraka njemačkih i da mu je dala taj iznos, a da je od sebe nudila Draganu još 500,00 maraka da joj ostave M. sa njom, ali je on rekao da M. ništa neće biti da se ne brine. Nakon prezentiranja iskaza iz istrage, ova svjedokinja, inače žena od 83 godine, je navela da ne zna ništa i da se ne poziva na sud više, a potvrdila je da se u vrijeme kada je davala iskaz prije 18 godina mogla svega bolje sjećati.

Prihvatljivo je za sud da se svjedokinja koja sada ima 83 godine mogla svega bolje sjećati prije 18 godina kada je davala iskaz u istrazi. Ali sud ne može prihvatiti pouzdanim njene navode da je njoj nevjesta H.Z., supruga M., pričala da je novac tražio i dobio Dragan Milanović, sin V., jer je to suprotstavljeno onome što je izjavila sama H.Z., a posebno kada se sve dovede u svezu sa iskazom drugog očevica A.L. Kako je to već naprijed navedeno, iskazi svjedoka koji o nečemu govore po čuvenju mogu biti potkrepljujući, ali ne mogu imati vrijednosni značaj za dokazivanje veći od onoga što navode sami očevici od kojih k tome proističu saznanja drugih svjedoka, pa bi bilo potpuno neprihvatljivo da sud zaključke zasniva na onome što je rekao neki svjedok po čuvenju i ako je to kontradiktorno onome što navode sami očevici.

U svom iskazu svjedok M. Š. je izjavio da je 1993. godine živio u zaseoku R., gdje je i rođen. U to vrijeme je na tom području bio sukob između Armije R BiH i HVO-a. Pripadnici HVO-a su gonili i hapsili bošnjački narod, on osobno je jedno vrijeme bio u HVO-u, a onda u Armiji R BiH sve do zarobljavanja. Dana 17.07.1993. godine su došli u mahalalu da ih gone, on se tada predao, ali je vidio da mu hapse obitelj pa se predomislio, odustao je od bijega i predao se. Predao se I. M. pošto je njega znao, on je bio korektan i svjedoka je odveo u Počitelj, u tzv. „Han“, gdje je bio sabirni centar. Tu su odvajali sposobne za vojsku tako da su i njega odvojili i odvezli ga u „Gabelu“. Na kapiji je bio N. A., koji je kada su ih doveli tražio da ih nitko ne dira jer ih on poznaje, tako da ih stvarno tu noć nisu tukli, dok druge grupe ljudi jesu. U prepunom hangaru je bilo zatvoreno oko 300 ljudi, sve Bošnjaci koje je poznavao, tu je bio i njegov komšija M. Z. Sutra ili prekosutra u odnosu na dan kada su došli,

na vrata je došao N. A. i prozvao svjedoka, M. Z. i A. P., bilo je oko podne, N. ih je odveo na kapiju na ulazu u logor, bila je neka klupa na koju su njih trojica sjela. Svjedoka su prvog prozvali na ispitivanje, ispitivao ga je Z. R., ispitivanje je trajalo 15-20 minuta. Drugog su prozvali M., pa A. Iza njih je stalo vozilo, nije mogao ništa vidjeti, ali je nekako ispod oka vidio da je bio crveni „Opel“, izašla su tri vojnika koje nije vidio, pozvao je M., on je upao u auto koje je otišlo i on više ništa ne zna o M. Tužitelj je prezentirao svjedoku u smislu čl. 288.st. 1. ZKP FBiH dijelove dva Zapisnika iz istrage Županijskog tužiteljstva HNŽ broj Kt: 1103/04 od 05.08.2005. godine (DT-2), podsjećajući ga na njegovu tvrdnju iz tih iskaza da je s njima na ispitivanje išao i J. Z., s kojim je on sjedio na klupi dok su ispitivali M., što je suprotno tvrdnji sa glavne rasprave da su na ispitivanje uz svjedoka odvedeni M. Z. i A.P., na što je svjedok ustvrdio da J.Z. nije bio s njim. U to vozilo kada je ušao M., nije ušao i N. A. koji ih je i vodio na ispitivanje. Svjedok se izjasnio da on ne poznaje Dragana Milanović, za to ime i prezime je čuo kada je pozvan na saslušanje u istrazi, poznavao mu je braću M. i I. On nikada nije E. Z. rekao da je njegovog oca poslije ispitivanja odveo optuženi Dragan Milanović, niti je takvo što ikada ikome spomenuo.

U svom iskazu danom na zapisnik o saslušanju svjedoka Županijskog tužiteljstva HNŽ broj: T07 0 KTRZ 0002349 10 od 24.10.2018. godine, svjedok R. Š. je naveo da je kao vojnik brigade Bregava zarobljen 19.07.1993. godine od strane vojnika HVO-a, i isti dan je sproveden u logor Gabela. Tamo su ga zajedno sa još trojicom zarobljenika smjestili u hangar broj 3, gdje je već bila gužva, bilo je između 450-500 zarobljenika i svaki novi kojeg su dovodili jedva bi ušao unutra. Što se tiče M.Z. zvanog „P.“, može kazati da su njih dvojica bili u istom hangaru smješteni i sjeća se da je 20.07.1993. godine došao N. A. koji je ušao u hangar, i prozvao M. Z., M. Š. i J. Z. To A. pozivanje da izađu iz hangara bilo je oko podneva. Njih trojica su izašla iz hangara i negdje otišli, svjedoku tada u nepoznatom pravcu. Negdje za sat do sat i pol vremena od odvođenja M., M. i J., ponovo u hangar je došao N.A. i još jedna plava žena, manjeg rasta koja je bila u uniformi. Tada je A. prozvao svjedoka i M.Đ., nakon čega izlaze iz hangara i svjedok tada vidi parkirano bijelog „stojadina“. Kako je od prije rata radio sa A. i kako su bili dobri, A. mu je rekao da sjedne na zadnje sjedište auta, dok su on i ta žena sjeli na prednje sjedala, odnosno A. je vozio, a žena je sjela na mjesto suvozača. U vozilu mu je A. kazao: „R., pričaj istinu, to je što ti mogu pomoći“. Vozili su se možda nekih 100 metara, odnosno od hangara br. 3 do izlazne kapije Gabele. Tu su se zaustavili, izašli iz vozila, te stali odmah s desne strane do stepenica koje vode na poligon, odnosno malo igralište. Tu mu je naredeno da ruke stavi na leđa i da pogled bude prema zemlji. U trenutku kada kreću prema tim stepenicama koje u niže vode prema igralištu, vidi na istom nekoliko stolova i stolica, te R. R. kako ispituje istovremeno M., M. i J. Dolaskom do početka stepenica svjedok se susreo sa M., M. i J., koji su išli uz stepenice, jedan iza drugog. M. je bio drugi, odnosno u sredini. Tada je sebi iza leđa, kada su M., M. i J. prošli, svjedok začuo glas koji je govorio glasno riječima: „P. da jebem ti boga, okle tebe ovdje“, a istovremeno je čuo i zvuk vozila, odnosno „štekanje“ koje je karakteristično za „Mercedesa“, koje vozilo nije vidio jer nije smio gledati ni lijevo ni desno, morao je držati ruke na leđima sa pogledom prema dole. Svjedok odmah nije vidio tko je to govorio, jer su mu leđima bili okrenuti, a nije se smio okrenuti. Odmah poslije toga čuo je kako se vrata od auta zatvaraju, odnosno čuo je dva tupa udarca što znači da su dvojica vrata se zatvorila, a potom je čuo kako vozilo odlazi preko kapije logora Gabela. To je jedini susret svjedoka na tom ispitivanju sa M., koji je te prilike koliko se sjeća imao košulju i samtne pantale žućkaste boje i odmah po povratku u hangar sve je to prenio M. sinu, koji mu je kazao da je babo dobro prošao, on ode preko crte.

U svom iskazu danom na zapisnik o saslušanju svjedoka Županijskog tužiteljstva HNŽ broj: Kt. 1103/04 od 07.10.2005. godine, svjedok J. Z. je naveo da je kao civil uhapšen od strane jedinica HVO-a, odnosno od strane uniformiranih policajaca HVO-a dana 20.07.1993. godine zajedno sa R. Š., M. Đ., i nekim čovjekom iz Gacka sa prezimenom Š. Uhapsili su ih svjedoku nepoznati policajci HVO-a u plavim policijskim uniformama. Nakon što su ih transportirali do Gabele, tu su smješteni u bivši vojni kompleks gdje su se nalazili vojni hangari, konkretno u hangar broj 3. Sjeća se da su u istom hangaru bili smješteni i M. Z., koga su zvali „M.“ i njegov sin Z. E., zv. „M.“. Ne može se točno sjetiti, ali je siguran da je to bilo 2. ili 3. dan od njihova dolaska u ovaj logor, kada su prozvali svjedoka, M. Š., M. Z. i A. P. da izađu iz hangara. Izvan hangara čekao ih je N. A. koga je svjedok odranije poznao iz D. Smjestio ih je u putničko vozilo marke „Zastava“ bijele boje. N. A. je vozio do prijavnice koja se nalazi oko 200 m udaljena od pomenutog hangara. Tad je vidio da će biti obavljen razgovor sa istražiteljima. Prvi na razgovor pozvani su M. Š. i svjedok. Razgovor se obavljao na jednom igralištu, na čija dva kraja su se nalazila dva istražitelja. Kada su prišli, svjedoka je ispitivao I. R. zv. „R.“ koga dobro zna jer je išao sa njim u osnovnu školu. Pitao ga da li ima oružje. Svjedok je odgovorio da ima jednu pušku kući u zaseoku Čučkovina. Ubrzo nakon toga pošto je rekao da će predati tu pušku, njega je Dragan Milanović odvezao crvenim „Golfom“ tip 2 u mahalalu, u selo Č. gdje je predao pušku. Osim Dragana u tom crvenom „Golfu“, pored svjedoka bio je i njemu nepoznati uniformirani čovjek koji je vozio to vozilo, imao je brkove i oznaku na lijevoj strani rukava uniforme sa natpisom „Splitski vukovi“, te sa glavom vuka iznad tog natpisa. Ovaj čovjek je vozio, pored njega na sjedištu suvozača se nalazio svjedok, a Dragan Milanović je bio na zadnjem sjedištu. Kada su došli kod svjedokove kuće, predao im je pušku. Nakon ukupno 45 minuta od njegovog odlaska iz Gabele, vratili su se na mjesto gdje je saslušavan. Tada je vidio da je M. Š. već završio saslušanje, a da je R. Š. došao na red da bude saslušavan, odnosno njegovo saslušanje je već trajalo u momentu njihovog dolaska. Da li je u tom momentu M. Z. već saslušavan svjedok se nije mogao izjasniti, jer je R. Š. mogao vidjeti pošto je bio u pravcu ispred svjedok, a zbog toga što su im naredili da mora glava biti stalno okrenuta prema zemlji, svjedok nije smio gledati na stranu. Tu su sjedili oko 40 minuta i onda je N. A. svjedoka, A. P. i M. Š. istim bijelim vozilom „Zastava 101“ vratio u hangar broj 3. Za vrijeme ovih 40 minuta svjedok je čuo da su neka vozila prolazila iza njegovih leđa. Po zvuku je mogao ocijeniti da su to bila putnička vozila. Nije čuo nikakve glasove kojima bi netko nekoga uvezao u auto ili naređivao da uđe u auto, niti je čuo spominjanje imena M. Z., niti da ga je neko prozivao. Nakon njihovog smještaja u hangar broj 3, poslije su dovedeni i R.Š. i M.Đ., koji su poslije njih saslušavani. Tog dana M. Z. nije se vratio. Svjedok je u logoru Gabela proveo ukupno 9 mjeseci. Do njegovog izlaska iz logora u 12. mjesecu 1993. godine M. – M. Z. nije se vratio u logor Gabelu. U 12. mjesecu 1993. godine iz logora Gabela svjedok je prebačen u logor Heliodrom kod Mostara i tu je bio zatočen do 19.03.1994. godine.

Svjedok A. P., ispitan na glavnoj raspravi dana 07.07.2023. godine, je naveo da je u daljem rodbinskom srodstvu sa H.Z., na koji način je onda poznao od prije rata i njenog supruga M.Z., ali dosta površno, poznao ga je imenom i prezimenom i po fizičkom izgledu. I svjedok je osobno bio u logoru Gabeli za vrijeme rata u BiH od 19.07.1993. godine, nakon čega je nekada u 9. ili 10. mjesecu 1993. godine bio prebačen u Ljubuški. Za vrijeme svoga boravka u logoru Gabela, M. Z. je tamo vidio jedan put, deset ili nešto više dana poslije svjedokovog dolaska, dakle to je moglo biti kraj 07. ili početak 08. mjeseca 1993. godine, u vremenu od 29.07. do 01.08.1993. godine. Vidio ga je s udaljenosti na 10 do 15 minuta taj dan na betoniranom sportskom igralištu lijevo od ulaza u Gabelu, vidio je više civila, među kojima je bio i M., s njim tada nije razgovarao. Objašnjavajući izgled logora, svjedok je

naveo da se tu na katu nalazila prostorije u kojoj su bili zatvoreni pripadnici HVO-a, u donjoj prostoriji su bili zatvoreni pripadnici Armije BiH, a civili su bili raspoređeni u četiri hangara, označenim po brojevima 1, 2, 3 i 4, hangar je bio samo jedna prostorija, postojao je i stacionar gdje je bio ograničen broj mjesta za teško bolesna lica. Zatvorenici nisu mogli vidati jedni druge ako nisu bili smješteni u isti hangar, a često su premješteni u druge logore, tako je i on osobno skrivan više puta od „Crvenog križa“ i prebacivan na druge lokalitete, a na koncu je prebačen u Ljubuški. Kada je vidio M. svjedok se kretao sa grupom zatvorenika, na navedenom igralištu je vidio grupu od 15-ak vojnika HVO-a, te 20-30ak civila, među kojima i M. Z., tada je svjedoka pripadnik HVO-a koji je bio sa desne strane vojnika višeg čina HVO-a, I. R. R., pitao da li svjedok poznaje M.Z., na što je svjedok odgovorio da ga poznaje i da zna da je poljoprivrednik. Na tome mjestu nije vidio Dragana Milanovića, a koga poznaje od prije rata jer su iz istog sela, išli su u istu školu, i ako je Milanović nešto mlađi od njega. Svjedok je naveo da je on osobno bio u hangaru broj 3, gdje je po njegovoj procjeni bilo 200 do 300 ljudi, ne sjeća se sigurno i ne zna da li je u tom hangaru bio M. Z. Potvrdio je navode sa prezentiranog iskaza iz istrage koji mu je u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBiH prezentirao tužitelj, radi se iskazu Državne agencije za istrage i zaštitu, Regionalni ured Mostar, broj 17-13/3-1-04-2-155/08 od 07.08.2008. godine da je nakon njegovog izlaska iz logora Ljubuški, što je bilo 19.03.1994. godine, čuo da je M. Z. iz Gabele vođen u Veledarovu mahalalu, lokalitet Počitelj do njegove žene, od koje su tražili novac, među kojima je bio M. M., brat od Dragana Milanovića, pa je svjedok pojasnio da je to čuo poslije izlaska iz zatvora od M. supruge H.Z., koja mu je rekla da je M. ubijen, da je tražen novac, međutim ne sjeća se da su ikako spominjana imena onih koji su dovodili M., nije čuo da je bilo tko spominjao Dragana Milanovića. On sve o čemu ima saznanja po čuvenju je čuo od H.Z., ne zna tko je dolazio niti broj HVO-vojnika, tražili su novac, vodili su M. čak po H. priči čini mu se i više puta, H. je kada mu je pričala o događaju dovela u svezu to dovodenje i ubojstvo njenog supruga, ali on ne može dati sudu više informacija jer bi to bile špekulacije.

Kako je to vidljivo, svjedoci M. Š., R. Š. i J. Z., pričaju o događaju kada je s njima bio ispitivan i M. Z., nakon čega su iz jednog vozila izašli vojnici na čiji identitet ovi svjedoci nisu ukazali, pozvali su M., odvezli ga u nepoznatom pravcu, nakon čega se M. nije vratio u Gabelu. Sud cijeni da su ovi svjedoci iznijeli navode shodno onome što su mogli zapamtiti zbog protoka vremena i okolnostima pod kojima se događaj događao (bili su u strahu i morali su držati pognute glave). Vidljivo je da ovi svjedoci nisu usuglašeno naveli koji je datum bilo ispitivanje nakon koga je M. Z. odveden i nije se vratio (M. Š. je otprilike naveo da bi to bilo 18. ili 19.07.1993.godine, R. Š. je naveo da je to bilo 20.07.1993.godine, dok J. Z. ukazuje da bi to bilo 22. ili 23. 07.1993.godine), dok se i u izmijenjenoj optužnici kao vrijeme radnji koje se stavljaju na teret optuženom pri kojima je on M. odveo u Gradinu i od tada je M. nestao označava dan 21.07.1993. godine ili približno toga datuma. S obzirom na ovakve navode svjedoka, a i navode same izmijenjene optužnice u odnosu na vrijeme izvršenja djela, okolnost da je ispitivanje u logoru Gabela bilo istog dana kada je i bilo odvođenje M. u Gradinu čini se proizvoljno postavljenom tvrdnjom u optužnici, jer ta tvrdnja nije zasnovana na dokazima koji bi bez sumnje ukazivali na takvu činjenicu, posebno kada nitko od ovih svjedoka te događaje koji se odnose na ispitivanje M. Z. i njegov ulazak u izvjesno vozilo u logoru Gabela nije doveo u svezu sa onim događajem u Gradini prema identitetu vojnika, a na koncu se takav slijed ne može uspostaviti ni prema vozilu s kojim je odvezen iz Gabele, odnosno onim kojim je dovezen u Gradinu (H.Z. govori o plavom putničkom automobilu, M. Š. o crvenom „Opelu“, R. Š. vozilo nije vidio ali je čuo „štekanje“ koje je karakteristično za „Mercedesa“, J. Z. govori samo o vozilu kojim je on odvezen u Č.- crveni „Golf“ tip 2).

Ovdje se ukazuje i na iskaz svjedoka A. P. koji dalje usložnjava prednju sumnju, jer taj svjedok u čijim navodima sud ne nalazi bilo kakvog motiva da lažno svjedoči jer je

svjedok uvjerljivo iznio ono što mu je poznato i na koji način, prihvatljivo pravdajući okolnosti kojih se ne sjeća protekom vremena, tvrdi da je on osobno vidio M. Z. u Gabeli u dvorištu desetak dana u odnosu na dan 19.07.1993. godine kada je on osobno došao u logor, koje vrijeme cijeni prema nekim svojim događajima u logoru, pa smatra da je M. vidio u vremenu od 29.07. do 01.08.1993. godine. Naravno da ovaj svjedok, kao uostalom niti drugi svjedoci koji su bili u logoru ne može ukazati na baš točan datum s obzirom na uvjete u kojima su boravili i ogroman protek vremena, ali sud prihvaća da on s obzirom na vrijeme svoga dolaska u logor može iznijeti neki vremenski okvir događaja kada vidi M. Z., pa se s obzirom na ovaj iskaz postavlja pitanje i nameće realna sumnja da li ovaj svjedok M.Z. vidi u logoru Gabeli nakon događaja u Gradnini, što dovodi u pitanje vrijeme nestanka M. Z., odnosno vezu nestanka M. Z.i događaja u Gradini.

Međutim, čak i da postoji objektivizirano uspostavljen slijed navedenih događaja, ne može se ocijeniti dokazanim da je nestanak M. Z. u uzročno-posljedičnoj svezi sa nekom radnjom optuženog (bilo izvršilačkom ili suizvršilačkom). Ovaj sud nalazi da se u uvodnom dijelu optužnice spominje „prisilni nestanak“ u kontekstu povrede osobnog dostojanstva oštećenog, te naročito uvredljivih i ponižavajućih postupaka prema njemu, te se onda dalje navodi da su optuženi i drugi vojnik HVO-a nakon što je od H. uzet novac, sjeli u automobil i odvezli oštećenog M. Z.u njima poznatom pravcu, od kada se M.Z. gubi svaki trag. Uopće po jezičnoj i pojmovnoj konstrukciji optužnice nije jasno da li optužnica ovu objektivnu okolnost da se M. Z.vodi kao nestala osoba, u koju sud ne dvoji, a proizilazi i iz iskaza njegove supruge H.Z.i sina E. Z., kao i iz materijalnog dokaza podaci za M. Z., Instituta za nestale osobe BiH broj ... od 24.04.2019. godine (DT-21), dovodi u svezu s optuženim takvim konstatacijama iz optužnog supstrata da optuženi i još jedan vojnik HVO-a odvođe M., od kada mu se gubi svaki trag. Kada se navodi optužnice razmatraju u tom smislu da se optuženom takvo što stavlja na teret, potpuno je jasno da postojeći dokazi u odnosu na radnju optuženog sežu samo do trenutka kada optuženi i drugi vojnik odvođe M. nakon odlaska do njegove supruge. Između radnji optuženog i toga da se M. vodi kao nestala osoba je izostala dokazanost uzročno-posljedičnog slijeda, jer ništa pouzdano ne razjašnjava da je M. ispitivanje u Gabeli u kontinuitetu sa događajem u Gradini, te ništa objektivizirano ne razjašnjava šta se dalje dešava nakon što odlaze iz Gradine (čak iskaz A. P. postavlja mogućnost da je događaj kada vidi u Gabeli M. Z. vremenski nakon događaja u Gradini), pakao uzrok M. nestanka postoji širok dijapazon mogućih razloga, a napominje se da se u svakom slučaju svaka sumnja shodno čl. 3. st. 2. ZKP FBiH rješava u korist optuženog.

U tijeku postupka, kao dokaz obrane ispitan je svjedok M. M., brat optuženog, te je optuženi dao iskaz u svojstvu svjedoka.

Svjedok M.M., je naveo da je prije rata živio u selu O. sa obitelji, uključujući i sa bratom Draganom Milanović. M. Z. je dobro poznao jer se s njim družio, a odnosi između njihovih obitelji su bili odlični, međusobno su dolazili jedni kod drugih prije rata. I njegov brat Dragan je poznao M., upoznali su se kad bi M. dolazio u posjetu svjedoku, ali u kuću Z. nije išao jer je tada bio premlad za takvo druženje, a svjedok je odlično poznao cijelu M. obitelj. Svjedokov pokojni otac se bavio održavanjem poljoprivrednih mašina i priključaka, pa su tako njihovi očevi surađivali, jer su se Z. bavili poljoprivredom. U 07. mjesecu 1993. godine svjedok nije ulazio u Gabelu, niti je u to vrijeme imao kontakt sa E. Z. Poslije rata ga je sreo u D., to je bilo nakon završetka rata, nikada se do tada nije dogodilo da su se sreli, a da kavu nisu popili, ali tada nisu stupili u kontakt jer je svjedok osjećao neku odbojnost. Odnosi između dvije obitelji su poremećeni zbog priča vezanih za vođeni postupak i danas nemaju nikakvog kontakta. Svjedok je također naveo da je jednom prilikom bio u Gabeli, ne

zna točno kada je to bilo, niti zna da li je tada bio sa N. A., a potvrdio je da je poznavao tu osobu. Poznato mu je da su u ljeto 1993. godine u Gabeli bili zatvoreni pripadnici bošnjačke nacionalnosti, kao i pripadnici Armije R BiH, s nekima je i kada je tu bio kratko razgovarao, bilo je tu dosta njegovih komšija, ali ne zna s kim je razgovarao.

Ovaj iskaz sud je ocijenio potpuno nerelevantnim, jer na bilo koji način ne razjašnjava predmet postupka.

U svom iskazu danom u svojstvu svjedoka optuženi Dragan Milnović je naveo da je prije rata živio u O. sa obitelji. Godine 1993. bio je pripadnik vojske HVO u postrojbi „Ludvig Pavlović“, smješten u vojarni kada nije bio na terenu. Od obitelji Z. poznaje M. Z. i E.Z., dok H.Z. ne poznaje, kroz vođeni postupak je saznao da se radi o supruzi nestalog M. Z. On E. poznaje iz škole, nisu pohađali isti razred, njihov odnos je bio poznančki. S M.Z. se sretao jer je bio dobar s njegovim bratom M. koji je deset godina stariji, tako da je M. često bivao kod njih kući. On osobno nikada nije išao kod Z. U 07.mjesecu 1993.godine je u vojarni Gabela sreo E. Z., sa optuženim su bila još dva vojna pripadnika. Dolazeći pred njihov paviljon u vojarni, vidjeli su neki nered pred drugim paviljonom, sa udaljenosti od nekih 50 m vidjeli su nekoliko vojnika, dok je s njima bila osoba u donjem vešu, pa su odlučili reagirati na takvo ponašanje prema čovjeku. Optuženi je prišao da pita šta se dešava i tada je prepoznao E., bio je u strahu, gurali su ga i polijevali vodom. Jedan od vojnika mu se obratio i rekao da se radi o zarobljenom pripadniku Armije BiH kojeg su zarobili u mjestu Jasenica, južnije od Čapljine prema Matkoviću. Tu je između njih došlo do verbalnog sukoba, optuženi je vojnicima rekao da ga nisu trebali tu dovoditi, već postoji mjesto gdje su ga kao zarobljenika trebali odvesti, nakon čega mu je jedan vojnik rekao da ga on vodi gdje hoće, pa je on E. rekao da sjedne u auto. Dok su išli kroz vojarnu, rekao mu je da ga može odvesti na tri mjesta, u MUP, Vojnu policiju ili Gabelu, te da mu drugačije ne može pomoći, na što je E. odgovorio da bi išao u Gabelu. Poslije tog događaja, ne zna za koliko dana, vidio je E. u Gabeli na nekom radu, misli da je kosio ili kupio travu. Smatra da je dobro postupio prema E. Z.i da stoga on ne bi trebao imati osvetoljubljivih namjera prema njemu. Poznat mu je J. Z., izlazili su prije rata u isti kafić u D., tako da se dobro poznaju. U vrijeme rata bio je događaj kada je J. Z. priznao da u njegovu selu postoji sklonište oružja, kako su to prenijeli djelatnici SIS-a, optuženi tada nije znao da je J. zatvoren u Gabeli. J.Z. je inače živio u mjestu Č., pa su djelatnici SIS-a tražili nekoga tko poznaje to mjesto, jer je trebalo doći do tamo i pokupiti neko oružje. Optuženi je znao gdje je Č. i rekao je da će to mjesto pokazati, pa je tamo krenuo sa djelatnikom SIS-a Ž. P. i J. Z., u pratnji je bilo još vojnika jer se radilo o vremenu kada je bio vrhunac ratnih sukoba Armije RBiH i HVO-a na tom prostoru. Optuženi je s J. lijepo pričao, a kada su došli u to mjesto, prebrali su njegove garaže i podrume gdje nisu ništa našli, ali je J. donio pušku i predao je Ž.P., kao i nešto u kesi. Optuženog su nakon toga vratili u vojarnu, a gdje su ostali otišli ne zna. Optuženi negira da je ikada u sedmom mjesecu 1993. godine po bilo kojem osnovu razgovarao i tražio novac od M. Z., njegove supruge ili bilo koga od njegove obitelji.

Okolnosti koje iskazuje optuženi, a odnose se na događaj kada je susreo u Gabeli E. Z., te kada je s J. Z. išao u Č. i kada je ovaj predao pušku, nemaju po stavu suda nikakvog značaja za predmet postupka, tako da ih sud nije posebno ni analizirao. Sud smatra da je optuženi zainteresiran za po njega najbolji ishod vođenog kaznenog postupka, pa je njegove navode cijenio u kontekstu ostalih postojećih dokaza, prioritarno dajući značaj dokazima kako su obrazloženi.

Kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 142. preuzetog KZ SFRJ, između ostalih alternativnih radnji izvršenja djela, čini i onaj tko kršeći pravila međunarodnog prava naredi ili izvrši nečovječna postupanja ili pljačkanje imovine prema

civilnom stanovništvu. Kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 142. preuzetog KZ SFRJ je djelo koje se poziva na blanketnu normu - pravila međunarodnog prava, a to je u konkretnom slučaju odredba članka 3. stavak 1. točka c) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata iz 12.08.1949. godine, pa je tako u slučaju oružanog sukoba koji nema karakter međunarodnog, svaka strana ugovornica prema osobama koje ne sudjeluju neposredno u neprijateljstvima, podrazumijevajući i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje, dužna postupati u svakoj situaciji čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovanoj na bilo kojem mjerilu, pa su u tom smislu zabranjene u svako doba i na svakom mjestu, između ostalog povrede osobnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci, kao i odredbu čl. 33. st. 2. iste konvencije po kojoj je pljačka civila zabranjena.

U kontekstu predmetnog kaznenog djela sud nalazi nedvojbeno dokazanim da je u vrijeme izvršenja djela na području Bosne i Hercegovine postojao rat, kao i oružani sukob između vojski Hrvatsko vijeće obrane (HVO) i Armije Republike Bosne i Hercegovine (Armija R BiH), koji nije imao međunarodni karakter.

Na okolnost postojanja rata u vrijeme izvršenja djela, na okolnost formiranja navedenih vojski, te njihovog međusobnog sukoba, tužitelj je izveo sljedeće materijalne dokaze: Odluka o proglašenju ratnog stanja objavljena u „Službenom listu RBiH“ broj 7 od 20. lipnja 1992. godine (DT-11), Uredba sa zakonskom snagom o oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljena u „Službenom listu RBiH“ broj 4 od 20. svibnja 1992. godine (DT-12), Odluka o uspostavi Hrvatske zajednice Herceg-Bosna od 18.11.1991. godine objavljena u „Narodnom listu HR- HB“ broj 1 iz rujna 1992. godine (DT-13), Odluka o formiranju Hrvatskog vijeća obrane broj 2/92 od 08. travnja 1992. godine objavljena u „Narodnom listu HZ-HB“ broj 1 iz rujna 1992. godine (DT-14), Odluka o ukidanju ratnog stanja objavljena u „Službenom listu Republike Bosne i Hercegovine“ broj 50 od 28. prosinca 1995. godine (DT-15). Okolnost postojanja rata u Bosni i Hercegovini, te oružanog sukoba između navedenih vojski, nije među stranama niti bila sporna.

Elementi oružanog sukoba ne cijene se isključivo po tome da li se u mjestu počinjenja kaznenog djela vodi oružana borba između zaraćenih strana, nego se uzimaju u obzir sve relevantne okolnosti koje su bitne za izvođenje zaključka o tom obilježju predmetnog kaznenog djela. Ratno pravo se primjenjuje na čitavoj teritoriji zaraćenih država, odnosno, u slučaju internih oružanih sukoba, na čitavoj teritoriji pod kontrolom jedne od strana, neovisno od toga da li se na tom mjestu stvarno vode borbe, sve do zaključenja mira ili u slučaju unutrašnjih sukoba, sve dok se ne pronađe mirno rješenje, pa se stoga kršenje zakona i običaja ratovanja mogu se počinuti u vrijeme i na mjestu gdje se ne vode nikakve borbe. Slijedom toga, teritorijom zahvaćenom oružanim sukobom smatra se ona na kojoj se život ne odvija na način na koji bi se inače odvijao u stanju mira. Takva situacija je postojala i Čapljini i njenoj široj okolici, koja je kako proizilazi iz iskaza svih ispitanih svjedoka bila pod vlašću HVO-a, dok iz iskaza svjedoka E. Z., H.Z., R. Š., M. Š., J. Z. i A. L. jasno proizilazi da je bošnjačko stanovništvo živjelo u strahu, bili su pljačkani, protjerivani i odvođeni iz svojih domova, te zatvarani u logore (postojanje konkretnog logora Gabela dokazuje i materijalni dokaz informacija oznaka „A“ Odjela obrane, Sektor sigurnosti broj: 02-4-1-1351/93 od 20.09.1993. godine (DT-16)), a bili su izloženi i izravnim napadima na njihov život i tijelo, sve od strane pripadnika vojske HVO.

U kontekstu predmetnog kaznenog djela sud nalazi nedvojbeno dokazanim i da je u vrijeme izvršenja djela optuženi imao status vojne osobe kao pripadnik Hrvatskog vijeća obrane PPN „Ludvig Pavlović“, koja okolnost nije osporavana, pa tako je čini nedvojbenom i

optuženi u svome iskazu, a također proizilazi i iz sljedećih materijalnih dokaza: potvrda 60. desantno-gardijske bojne „Ludvig Pavlović“ uredba broj 1744-08/07-96-96 od 31.01.1996. godine (DT-18), ukaz o dodjeli časničkih činova u Oružanim snagama HR-HB, Zapovjedništvo Mostar, PPN Ludvig Pavlović Čapljina, Predsjedničko vijeće, uredba broj P-UK-014/95 od 28.02.1995. godine (DT-19), ukaz o promaknuću časničkih činova u oružanim snagama HR-HB, Glavni stožer 60. brigada „Ludvig Pavlović“ uredba broj 07-01-96-1 od 19.03.1996. godine Ministarstva odbrane HR-HB (DT-20).

Također, nedvojbeno je dokazan i status žrtve M. Z., koga je u kritično vrijeme štitila odredba čl. 3. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, kao osobu koja nije sudjelovala neposredno u neprijateljstvima, te je prema navodima svjedoka H. i E.Z. odveden iz svoga doma i zatvoren u logoru Grabovine.

Pljačkanje imovine stanovništva u kontekstu predmetnog kaznenog djela se smatra nasilno, namjerno i protupravno oduzimanje imovine veće vrijednosti ili niz otimanja i krađa manje vrijednosti. Prema standardima međunarodne prakse potrebno je postojanje značajne veze između novčane vrijednosti imovine i težine posljedice za žrtvu, a ocjene kada neka imovina doseže nivo takve vrijednosti koja bi govorila o postojanju ratnog zločina, utvrđuje se od slučaja do slučaja i u svezi sa općim okolnostima zločina. Čak i da je u konkretnom slučaju nađeno utvrđenim da je optuženi izvršio ili sudjelovao u oduzimanju novčanog iznosa od 2.500 maraka od H.Z., sporno je da li bi se time ispunila sva obilježja predmetnog kaznenog djela, a što sud bi mogao bez dileme zaključiti samo u slučaju nedvojbeno utvrđenih ostalih okolnosti događaja, tj., da se nestanak M. Z. može nedvojbeno dovesti u svezu sa optuženim i događajem u Gradini, što u konkretnom slučaju nije tako. Naime, tek takve sve okolnosti u ukupnosti počinjene i odlučnim djelovanjem optuženog, uz postojanje njegove volje da se takve radnje izvrše- izvođenje M. iz logora, prinuda M. supruzi da preda novac, te nakon toga M. nestanak koji bi bio doveden u svezu s radnjama optuženog, mogle bi zasigurno i bez dvojbe govoriti o težini posljedice za žrtvu u okviru bitnih obilježja predmetnog kaznenog djela pri činjenici da je oduzet jednokratni iznos od 2.500 KM, što kao takvo nije pouzdano dokazano u konkretnom postupku.

U konkretnom slučaju nije izvan razumne sumnje dokazana radnja optuženog usmjerena na namjerno i protupravno prisvajanje imovine civilnog stanovništva, te nečovječno postupanje, a niti je dokazana radnja optuženog u svezi sa „prisilnim nestankom“ (koji termin koristi optužnica) M. Z.

Prisilni nestanak, kakav termin koristi predmetna optužnica, se definira kao uhićenje, zatvaranje, otimanje ili bilo koji drugi oblik uskraćivanja slobode koji počine službene osobe države ili osobe ili skupine koje djeluju s odobrenjem, podrškom ili prihvaćanjem države, a kojem slijedi odbijanje da se prizna počinjeno uskraćivanje slobode ili prikrivanje sudbine ili mjesta boravka nestale osobe, čime se takvu osobu stavlja izvan zaštite zakona (kakva definicija je kasnije sadržana i u Međunarodnoj konvenciji o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka, te ugrađena i u kazneno djelo Zločin protiv čovječnosti iz čl. 172. KZ BiH). U ovom kontekstu niti su postavljene činjenice u predmetnoj optužnici, a niti je takvo što dokazano.

Prednjim sud ukazuje da je predmetna optužnica nerazumljiva, bez precizne konkretizacije što se to konkretno optuženom stavlja na teret, te bez individualizacije radnji dva vojnika HVO-a od kojih je jedan optuženi, već se koristi termin „zajedno“, i ako dokazane činjenice ne ukazuju na zajedništvo u radnji između optuženog i drugog HVO vojnika. Time je ustvari sud doveden u poziciju da od mase pojmova u predmetnoj optužnici koji se mogu i koji se ne mogu dovesti u svezu sa konkretnim događajem i radnjama

optuženog sam vrši intervencije u činjeničnom opisu, što bi sud svakako učinio da je našao pouzdano dokazanim postojanje činjenica kojima se individualizira ono što čini baš optuženi, a u kojima bi se sadržavali elementi predmetnog kaznenog djela.

Za razliku od činjenica kakve optuženom stavlja na teret predmetna optužnica koristeći neodređeni pojam „zajedno sa njemu poznatim pripadnikom HVO-a“ sud je našao utvrđenim činjenice kako slijede: da je kritične prilike Dragan Milanović bio u Gradini kada je doveden M. Z. kod svoje supruge H.Z., s tim da dokazi ne tretiraju tko je, kako i zašto izveo M. Z. iz Gabele, tko je donio takvu odluku i kakav je uopće bio odnos optuženog prema tome u kontekstu elemenata kaznenog djela, te pri tom zašto je i s kojim ciljem Dragan Milanović uopće bio u vozilu (da li je on samo vozač kritične prilike, te da li uopće može utjecati na slijed događaja koji čine elemente kaznenog djela u postojećim okolnostima događaja koji se dešava u ratnim uvjetima), da je NN vojnik HVO-a od H.Z. tražio novac u iznosu od 2.500,00 DM kako bi M. bio omogućen odlazak u inozemstvo, pa je H. NN vojniku i predala novac, za koje vrijeme je optuženi prema tvrdnji A. L. bio u vozilu, udaljeni 10 do 15m od H., M. i NN vojnika gdje razgovara s njim ne učinivši prema njemu niti bilo kome drugome bilo kakvu protupravnu radnju, pri kojoj postavki činjenica na licu mjesta ne proizilazi bez sumnje da je optuženi bio svjestan radnji koje čini drugi NN vojnik i da ih je htio ili na njih pristao, da bi nakon toga sjeli u automobil i otišli u nepoznatom pravcu, a između činjenice da se M. Z. vodi kao nestala osoba i konkretnog događaja stanjem dokaza nije uspostavljena nesumnjiva veza.

Sud ne može pobjeći od pitanja koja izazivaju sumnju jer se ne mogu razjasniti postojećim stanjem dokaza, a okolnosti koje se pri tom nameću kao moguće potpuno su vjerovatne - da li je po isključivoj odluci i radnji drugog NN vojnika M. Z. izveden iz Gabele, te da li je ono što je uslijedilo u Gabeli isključivo plod svijesti i htijenja NN vojnika koji tu jedini objektivno i poduzima konkretne kriminalne radnje, te da li se optuženi koji je u vozilu dok drugi vojnik uzima novac našao na licu mjesta bez posebne svijesti, volje ili pristajanja na ono što se dogodilo, kao i da li se nestanak M. Z. može dovesti u svezu sa nekim drugim događajem i radnjama neke druge osobe.

Prema tome, samo prisustvo optuženog u Gradini kao činjenica kritične prilike, nije ona koja može bez razumne sumnje dovesti do zaključka da je optuženi djelovao kao suizvršitelj kritične prilike, jer sud odlučuje o navodnom suizvršiteljstvu u nečovječnom ponašanju i pljački stanovništva, a ne o suizvršiteljstvu u dolasku u Gradinu što samo po sebi nije obilježje predmetnog, niti bilo kojeg drugog kaznenog djela. Zajedništvo u radnjama dva vojnika kako to činjenično postavlja predmetna optužnica, uopće ne slijedi postojeće stanje dokaza, pa se navodom „zajedno“ u optužnici pokriva sva manjkavost stanja dokaza i nemogućnost postojećih dokaza da individualiziraju ono što čini konkretno optuženi u odnosu na drugog NN vojnika.

Individualizacija radnji optuženog u činjeničnom opisu za koga se tvrdi da je supočinitelj, što onda logično treba da prati i stanje dokaza, je nužnost po standardima sudske prakse, pa je tako izraženo i u rješenju Vrhovnog suda FBiH 03 0 K 019407 21 Kž 11 od 12.10.2021. godine.

Kada se radnje za koje je dokazano da ih je počinio optuženi cijene u kontekstu odredbe čl. članka 3. st. 1. tač. c) čl. 33. st. 2. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, kao blanketne norme na koju se prema optužnici poziva predmetno kazneno djelo, a kada se ima u vidu sve ono što je ostalo nedokazano ili nepouzdan dokazano, jasno je da sud sumnja da radnje optuženog imaju karakter nečovječnog postupanja, povrede osobnog dostojanstva, naročito uvredljivih i ponižavajućih

postupaka, te da imaju karakter pljačkanja stanovništva. Radnje kakve iz stanja dokaza proizilazi da ih je osobno poduzeo optuženi u okolnostima rata ne mogu dovesti do nedvojbenog zaključka da predstavljaju teško poniženje i degradaciju, te teško vrijeđanje dostojanstva u vidu ozbiljnog nepoštovanja, te napada na osobnost i dostojanstvo civila, pa da nesumnjivo mogu imati značenje i težinu nečovječnog postupanja ili bilo kojeg oblika alternativne radnje koja bi ulazila u bitna obilježja predmetnog kaznenog djela.

Suština je da ovaj sud nije mogao na osnovu naprijed navedenih dokaza sa sigurnošću utvrditi da je optuženi Dragan Milanović učinio kazneno djelo za koje ga tereti optužnica. S tim u vezi, ovaj sud podsjeća da prema odredbi članka 3. stavak 2. ZKP FBiH, sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja kaznenog djela, ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog. Iz toga slijedi da se činjenice koje su in peius optuženog, moraju biti utvrđene sa sigurnošću, tj. sud ne može sumnjati u njihovo postojanje, dok činjenice koje su infavorem za optuženog uzimaju se kao utvrđene čak i onda kada su samo vjerovatne. Slijedom toga, kako u konkretnom slučaju postoji sumnja u pogledu odlučnih činjenica koje čine obilježja djela (suizvršiteljsko djelovanje optuženog u objektivnim i subjektivnim elementima predmetnog kaznenog djela) koje su in peius optuženog Dragana Milanovića, a iz svih naprijed navedenih razloga, to je ovaj sud primjenom principa *in dubio pro reo*, optuženog na osnovu članka 299. točka c) ZKP FBiH, oslobodio od optužbe da je učinio kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 142. preuzetog Kaznenog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, u vezi sa člankom 22. istog Zakona opisano u optužnici.

Na temelju članka 212. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, kako je optuženi oslobođen od optužbe, oštećeni E. Z. je upućen da postavljeni imovinskopravni zahtjev može ostvarivati u parničnom postupku.

Na temelju čl. 203. stavka 1. Zakona o kaznenom postupku Federacije BiH, s obzirom da je optuženi oslobođen od optužbe za kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret, optuženi je oslobođen plaćanja troškova kaznenog postupka iz čl. 199. st. 2. tč. a) do f) toga zakona, kao i nužnih izdataka optuženog i nužnih izdataka i nagrade branitelja, te isti padaju na teret proračunskih sredstava.

Radi svega naprijed navedenog, odlučeno je kao u izreci presude.

Zapisničar:
Marija Mišura

Predsjednik vijeća:
Daniela DalipagićRizvanović

PRAVNA POUKA: Protiv ove presude dopuštena je žalba Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koja se podnosi putem ovoga suda u roku od 15 (petnaest) dana, računajući od dana prijema iste. Oštećeni presudu može pobijati samo zbog odluke suda o troškovima kaznenog postupka i zbog odluke o imovinskopravnom zahtjevu.